

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

**Možnosti využití technických památek v cestovním
ruchu v oblasti Českého ráje**

Tereza Glöcknerová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tereza Glöcknerová

Podnikání a administrativa

Název práce

Možnosti využití technických památek v cestovním ruchu v oblasti Českého ráje

Název anglicky

The possibilities of using technical monuments in tourism in the Bohemian Paradise

Cíle práce

Práce se zaměří na problematiku rozvoje cestovního ruchu v Českém ráji při využití technických památek. Cílem práce je popsat cestovní ruch v České republice, charakterizovat jeho vývoj a problémy jeho rozvoje a zaměřit se na technické památky v Českém ráji. Dalším cílem je charakterizovat tuto oblast a popsat hlavní atraktivitu v této oblasti, jejich možnosti a problémy dalšího rozvoje. Cílem je také navrhnout turistickou trasu po Českém ráji, která zahrnuje technické i ostatní kulturní památky.

Metodika

Výběr a studium odborné literatury. Metody analýzy, syntézy a komparace. Bude navržena vlastní turistická trasa.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Cestovní ruch, turismus, technická památka, Český ráj, ČR, turistická trasa.

Doporučené zdroje informací

CzechTourism. Bariéry cestovního ruchu, Praha, 2014

HORNER, Susan, John SWARBROOKE a Jiří REZEK. Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Praha: Grada, 2003, ISBN 80-247-0202-9.

Kolektiv autorů. Analýza profilu návštěvníka Českého ráje, 1. vyd. Praha: Taylor Nelson Sofres Factum, 2001

Kolektiv autorů. Špalíček turistických zajímavostí Česka, 1. vyd. Praha : Kartografie, 2006,ISBN: 80-7011-892-X

MAG CONSULTING. Ročenka cestovního ruchu, ubytování a pohostinství 2013, 1. vyd. Praha : MAG CONSULTING, 2014

NOVOTNÁ Daniela. Technické památky, 1. vyd. Praha : Nakladatelství Olympia, 2004

ŠÍROVÁ-MOTYČKOVÁ, Kamila a Jiří ŠÍR. Technické památky České republiky, 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2012, ISBN 978-80-7346-141-6.

Škoda Auto museum: muzeum plné zážitků. Mladá Boleslav: Škoda Auto muzeum

Turek, Jan a kol. Český ráj, 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007

UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition, UN WTO, 2015, 16 s.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Zbyněk Kuna, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2015

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 02. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Možnosti využití technických památek v cestovním ruchu v oblasti Českého ráje" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 03.03.2016 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Zbyňkovi Kunovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a konzultace při zpracování mé bakalářské práce.

Možnosti využití technických památek v cestovním ruchu v oblasti Českého ráje

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá možnostmi využití památek technického směru v cestovním ruchu v oblasti Českého ráje. Na začátku práce je popsán cestovní ruch a jeho obecný význam, jeho typologie a faktory, které ovlivňují cestovní ruch. Dále je v práci popsán cestovní ruch v České republice a základní problémy, které brání jeho dalšímu rozvoji. Hlavní částí práce je charakteristika Českého ráje a cestovního ruchu v tomto regionu. Zaměřuje se hlavně na technické památky, ale jsou zde uvedeny i další atraktivity. Z této charakteristiky je zpracován návrh turistické trasy, který zahrnuje technické památky v regionu Českého ráje.

Klíčová slova: cestovní ruch, turismus, technická památka, Český ráj, turistická trasa, Česká republika

The possibilities of using technical monuments in tourism in the Bohemian Paradise

Summary

This bachelor thesis deals with the use of technical sights in tourist industry in the area of the Bohemian Paradise. At the beginning of this thesis tourist industry and its general importance, typology, and factors which affect tourist industry are described. Then tourist industry in the Czech Republic and main problems which restrict its further development are described. The main part of this thesis deals with the characteristics of the Bohemian Paradise and the tourist industry in this particular area. It focuses primarily on technical sights, but it deals with other activities in this area as well. From this characteristics touristic route draft which includes technical monuments in the area of Bohemian Paradise is made.

Keywords: tourism, technical monuments, Bohemian Paradise, tourist route, Czech Republic

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Literární rešerše	12
3.1 Cestovní ruch	12
3.2 Technické památky	12
4 Cestovní ruch a jeho význam. Typologie (druhy, formy) cestovního ruchu a faktory ovlivňující cestovní ruch. Technické památky	13
4.1 Cestovní ruch	13
4.2 Význam cestovního ruchu	13
4.3 Typologie cestovního ruchu	14
4.3.1 Formy cestovního ruchu	14
4.3.2 Druhy cestovního ruchu	16
4.4 Faktory ovlivňující cestovní ruch.....	17
4.4.1 Lokalizační faktory	17
4.4.2 Realizační faktory	18
4.4.3 Selektivní faktory	19
4.4.4 Trendy ovlivňující cestovní ruch	19
4.5 Technické památky	20
5 Vývoj cestovního ruchu v České republice a základní problémy jeho dalšího rozvoje.....	23
5.1 Příjezdový cestovní ruch	27
5.2 Výjezdový a domácí cestovní ruch	28
5.3 Problémy rozvoje cestovního ruchu	30
6 Charakteristika Českého ráje	31
6.1 Dopravní charakteristika	32
7 Cestovní ruch v Českém ráji, hlavní atraktivity včetně technických památek, realizační podmínky, možnosti a problémy dalšího rozvoje.....	33
7.1 Hlavní atraktivity včetně technických památek	34
7.1.1 Hrady, zámky, zříceniny	34
7.1.2 Skalní města a útvary	36
7.1.3 Historické památky	38
7.1.4 Přírodní zajímavosti	39
7.1.5 Rozhledny a vyhlídky	41

7.1.6	Technické památky	41
7.2	Cestovní ruch v Českém ráji	50
8	Návrh turistické trasy zahrnující technické památky v regionu Český ráj	54
8.1	Shrnutí	59
9	Závěr.....	61
10	Seznam použité literatury.....	62
11	Internetové odkazy	63
12	Seznam zkratk	67
13	Seznam tabulek	67
14	Seznam grafů	68
15	Seznam obrázků	68
16	Příloha	70

1 Úvod

Cestovní ruch je neustále se vyvíjejícím odvětvím. Stává se významným fenoménem současnosti. Zaujímá stále významnější místo v národním hospodářství, protože zájem o cestování se neustále zvyšuje. S rozvojem cestovního ruchu se rozvíjí i požadavky turistů. Proto je důležité neustále rozvíjet a rozšiřovat nabídku v tomto sektoru a snažit se uspokojit potřeby lidí. Populace je v dnešní době vzdělanější a roste u ní zájem o poznávání historie, dějin a umění a zájem o poznávání kulturních památek, kam patří i technické památky. Tyto památky jsou nejen bohaté díky své historii, ale jsou také velmi cenným dokladem, který nám ukazuje, v jaké oblasti lidské činnosti byly dříve využívány.

Mnoho z nich je v dnešní době nevyužito, chátrají a stávají se nepoužitelnými. Což je škoda, protože řada z nich by mohla stále sloužit k účelu, pro který byla zřízena. Většina objektů je v soukromém vlastnictví a majitelé je po rekonstrukci užívají pro své osobní účely. Větším památkám, například z oblasti průmyslu nebo dopravy, chybí finanční prostředky, které by se daly použít pro jejich obnovu a následné využití. Záchranou pro tyto památky je jejich využití v cestovním ruchu a zvyšování jejich zájmu u lidí.

V bakalářské práci budou popsány možnosti využití technických památek v cestovním ruchu, které budou spojeny s návrhem turistické trasy v oblasti Českého ráje. Trasa bude zahrnovat nejzajímavější technické památky v tomto regionu a jejich současné využití.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku rozvoje cestovního ruchu v Českém ráji při využití technických památek. Cílem teoretické části práce je definovat obecně pojem cestovní ruch v České republice, charakterizovat jeho vývoj a problémy jeho dalšího rozvoje a zaměřit se na cestovní ruch Českého ráje, který zahrnuje i technické památky. Dalším důležitým cílem je charakterizovat technické památky v této oblasti a uvést jejich možnosti využití v cestovním ruchu.

Cílem praktické části práce je navrhnout turistickou trasu, která zahrnuje nejzajímavější technické památky v regionu Českého ráje.

2.2 Metodika

Bakalářská práce byla vypracována na základě prostudované odborné literatury a vybraných internetových zdrojů z dané oblasti. Pomocí Českého statistického úřadu a CzechTourism byly zpracovány tabulky s číselnými údaji, které posloužily pro analýzu cestovního ruchu v České republice a v Českém ráji. V různé míře byly použity metody analýzy, syntézy a komparace.

Za pomoci prostudované literatury bude navržena vhodná turistická trasa zahrnující významné technické i kulturní památky Českého ráje.

3 Literární rešerše

3.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch má mnoho definic. Rýglová, Burian a Vajčnerová jeho význam ve své knize velmi dobře vysvětlují. Popisují zde jeho postavení v ekonomice a jaké výhody a nevýhody přináší nejen pro člověka, ale také pro samotnou Zemi. Dále rozdělují cestovní ruch podle forem a druhů, kde poukazují, že rekreační cestovní ruch se stává nejoblíbenější formou cestování. Zabývají se také faktory, které ovlivňují jeho rozvoj a rozvojem cestovního ruchu v Československu a následně v České republice. Autoři ve své knize seznamují čtenáře se specifickými formami cestovního ruchu, které se začínají stávat velmi oblíbenými. Například zde popisují rozvoj náboženského cestovního ruchu, golfovou turistiku nebo cestovní ruch určený pro seniory. Zabývají se i kosmickou turistikou, která se pomalu rozvíjí, ale v současné době je dostupná pouze pro určitou klientelu.

Horner, Swarbrooke a Rezek ve své knize uvádí základní trendy, které ovlivňují cestovní ruch. Nejdůležitějším trendem je podle nich demografie.

3.2 Technické památky

Evidencí technických památek se zabývá Národní památkový ústav České republiky. Vystoupil a kol. člení technické památky do několika kategorií. Popisují jejich rozmístění po území jednotlivých krajů ČR. Pro lepší orientaci je přiložena mapa s významnými technickými památkami. Jedná se o starší mapu, proto zde nejsou zobrazeny všechny památky, které se na území České republiky v současné době vyskytují.

Nejrozsáhleji představuje technické památky Hlušíčková a kol., celkem ve čtyřech knihách. V prvním díle charakterizují jednotlivé oblasti techniky a problémy, které se týkají využití technických památek v současnosti. Dále se zabývají jednotlivými památkami, které se na území České republiky vyskytují.

4 Cestovní ruch a jeho význam. Typologie (druhy, formy) cestovního ruchu a faktory ovlivňující cestovní ruch. Technické památky.

4.1 Cestovní ruch

Pojem cestovní ruch nám popisuje a vysvětluje různé definice a řadí se mezi nejrozsáhlejší světová odvětví. Můžeme ho rozdělit do několika složek. Především je to o lidech, kteří navštěvují určitá místa mimo jejich trvalé bydliště na přechodnou dobu. Do definice můžeme zařadit i osoby, které se zúčastňují různých pracovních či profesionálních aktivit, ale i studenty, kteří dojíždějí za studiem do zahraničí.

Cestovní ruch nelze však považovat za samostatné odvětví. Lidé k cestování potřebují nejen různé dopravní prostředky, ale většinou i možnost ubytování a stravování. Proto jsou tyto služby nedílnou součástí cestovního ruchu. Můžeme ho charakterizovat i jako oblast spotřeby, kdy jsou uspokojovány lidské potřeby nebo jako část národní ekonomiky, kdy se lidé podílejí na jeho rozvoji.

Největší rozmach nastal až po 2. světové válce, kdy se začala velice rychle rozvíjet masová turistika. V dnešní době cestuje čím dál více lidí a cestovní ruch se stal běžnou součástí našich životů.

4.2 Význam cestovního ruchu

Cestovní ruch představuje důležitou složku světové ekonomiky a v mnoha zemích se stal hlavním příjmem obyvatelstva. Nedílnou součástí příjmů jsou vynaložené náklady na jeho rozvoj. Zejména na udržování a zlepšování infrastruktury (silniční a železniční doprava, letiště).

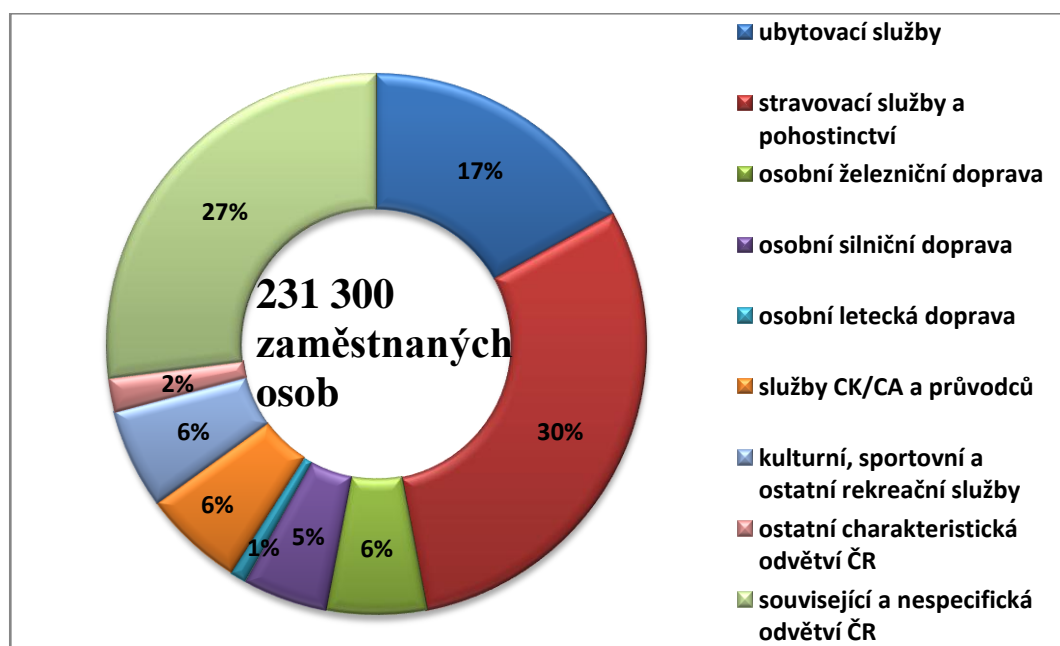
Objemem tržeb se cestovní ruch řadí do čela světového obchodu spolu s obchodem s ropou a automobily. V 83% zemích světa se řadí mezi pět odvětví s největším podílem na vývozu zboží a pro 38% zemí světa pak představuje největší zdroj devizových příjmů. (Rýgllová, Burian, Vajčnerová, 2011)

Cestování přináší různé výhody i nevýhody. Mezi výhody patří zvyšování kvality životní úrovně obyvatelstva, zlepšování kvality a úrovně veřejných služeb a dochází k prohlubování jazykových znalostí. Na druhé straně má však i své nevýhody. Mezi ně patří znečišťování životního prostředí (vody, půdy, ovzduší),

poškození památek, zvyšuje kriminalitu, přispívá k šíření chorob nebo vytváří konflikty při střetu odlišných kultur.

Nejvíce však pozitivně působí na zaměstnanost. V České republice bylo v roce 2013 celkem v cestovním ruchu zaměstnáno 231 300 osob.

Graf č. 1: Struktura zaměstnanosti v cestovním ruchu podle odvětví v roce 2013 (v %)

Zdroj: Český statistický úřad [online] 4/2015 [citace: 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/04/kolik-vydelava-tuzemsky-cestovni-ruch/>

Z grafu č. 1 lze vyčíst, že nejvíce lidí pracovalo ve stravovacích zařízeních a pohostinství. Dále v ubytovacích službách a v odvětví dopravy. Z údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že v cestovním ruchu pracuje více žen než mužů.

4.3 Typologie cestovního ruchu

Cestovní ruch dělíme podle forem, kde zkoumáme motivy cestování a podle druhů, kde zjišťujeme způsob jeho realizace.

4.3.1 Formy cestovního ruchu

- a) **Rekreační cestovní ruch** přispívá k regeneraci a reprodukci fyzických, duševních sil člověka, realizuje se ve vhodném rekreačním prostředí,

většinou na jednom místě. Pro české prostředí je typické chataření a chalupaření. Jedná se o nejoblíbenější formu cestovního ruchu.

- b) **Kulturně poznávací cestovní ruch** je cílený na poznávání historie, kultury, tradic, zvyků. Patří sem návštěva muzeí, veletrhů, výstav, hradů, zámků apod. Plní vzdělávací funkci.
- c) **Sportovně-turistický cestovní ruch** využívá zájmů lidí o aktivní odpočinek. Jsou to pobyty zaměřené na udržování a posilování zdraví člověka. Patří sem pěší turistika, cykloturistika, vodní a horská turistika. Může to být i organizování pasivní účasti na sportovních akcích.
- d) **Zdravotně orientovaný cestovní ruch** se zaměřuje na člověka a jeho zdraví. Jedná se o zlepšení zdravotního stavu jedince. Patří sem rekreační a lázeňské pobyty. Tento typ cestování se stává velmi oblíbeným, jelikož lidé se více zajímají o svůj zdravotní stav, o jeho péči a o zdravý způsob života.
- e) **Přírodní cestovní ruch** jsou pobyty spojené s poznáváním krajiny. Například návštěva národních parků, pouští, pralesů. Můžeme sem zařadit i ekoturistiku, kdy návštěvníci dodržují určitou etiku a přírodu nenarušují a neničí ji.
- f) **Venkovský cestovní ruch** je provozovaný na venkově, mimo oblasti rekreačních center. Zdůrazňuje ekologický a šetrný přístup k životnímu prostředí.
- g) **Vzdělávací cestovní ruch**, jeho účelem je, aby se člověk naučil nebo poznal něco nového. Cesta i pobyt účastníka je různě přizpůsobena jeho požadavkům. Například sem patří zájezdy s výukou jazyků nebo zájezdy do různých kulturně významných míst, které jsou spojeny s odborným programem.
- h) **Kongresový cestovní ruch** je zaměřen na získávání a vyměňování zkušeností a informací. Návštěvy různých akcí mají odborný cíl. Jedná se o velice žádoucí formu cestovního ruchu, jelikož tito turisté vynaloží mnohem více peněz než ostatní.
- i) **Cestovní ruch se společenskými motivy** je forma, kdy člověk navazuje nové kontakty. Je spojen s komunikací mezi lidmi. Například návštěvy

přátel, příbuzných, ale i různé společenské akce. (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011)

4.3.2 Druhy cestovního ruchu

Z hlediska území, kde probíhá, ho můžeme členit na:

- a) **domácí cestovní ruch** probíhá na území státu, kde turista žije, nejedná se o překročení hranice,
- b) **zahraniční cestovní ruch**, u kterého dochází vždy o překročení hranice jednoho či více států.

Zahraniční cestovní ruch můžeme dále dělit na:

- **výjezdový**, kdy se jedná o výjezd domácích turistů do zahraničí,
- **příjezdový**, kdy turista přijede do dané země,
- **tranzitní** je přesun lidí přes území daného státu, s cílem dostat se do jiného, zpravidla bez přenocování, anebo se jedná o pohyb cestujícího v letištním prostoru při mezipřistání letadla.

Podle délky pobytu rozlišujeme:

- a) **krátkodobý** cestovní ruch, u kterého je délka pobytu do tří dnů včetně nocí,
- b) **dlouhodobý** cestovní ruch probíhá déle než tři dny, ale není delší než šest měsíců v domácím cestovním ruchu a méně než jeden rok v zahraničním cestovním ruchu.

Podle vlivu na platební bilanci státu, která se vztahuje k zahraničnímu cestovnímu ruchu ho dělíme na:

- a) **aktivní** cestovní ruch, který znamená přínos do platební bilance státu, návštěvník využívá služby a nakupuje zboží v dané zemi,
- b) **pasivní** cestovní ruch je úbytkem z platební bilance, kdy si lidé mění tuzemskou měnu za zahraniční, kterou poté použijí k nákupu zboží a služeb v zahraničí.

Podle způsobu zabezpečení cesty a pobytu se člení na:

- a) **organizovaný** cestovní ruch, kde existuje určitý subjekt (cestovní kancelář nebo jiný zprostředkovatel), který zajistí vše potřebné pro cestování,
- b) **neorganizovaný** cestovní ruch je způsob, kdy si člověk veškeré služby zajistí sám, tento typ cestování má stále rostoucí podíl.

Podle počtu účastníků se dělí na:

- a) **individuální** cestovní ruch, kdy návštěvník nebo turista cestuje sám, popř. s rodinou,
- b) **kolektivní** cestovní ruch je spojen s účastí více osob, může mít dále podobu skupinového, masového cestování.

Podle způsobu financování, kdy rozlišujeme, z čeho je cestování placeno:

- a) **volný** (komerční) cestovní ruch je způsob, který si účastník hradí v plném rozsahu ze svých prostředků a kde účast není nijak formálně podmíněna,
- b) **vázaný** (sociální) cestovní ruch je formou, kde je účast vázána na splnění určité podmínky (např. pacient v lázeňském cestovním ruchu), jedná se o částečnou úhradu služeb ze společenských fondů (z nemocenského pojištění).

Podle ročního období se dělí na:

- a) **sezónní** cestovní ruch, kde je sezóna obdobím s vysokou koncentrací návštěvnosti místa, současně jde o období maximálních cen,
- b) **mimosezónní** cestovní ruch je charakteristický obdobím nízké návštěvnosti místa a sníženou nabídkou služeb za nižší ceny.

Podle vlivu na životní a sociokulturní prostředí se člení na:

- a) **tvrdý** cestovní ruch, kde je hlavním měřítkem zisk bez ohledu na prostředí, v níž probíhá, jedná se především o masový turismus ve všech podobách,
- b) **měkký** cestovní ruch je odpovědný a šetrný k životnímu prostředí a snaží se dosáhnout vyrovnaného stavu mezi přínosy a dopady. (Rýglová, Burian, Vajčnerová, 2011)

4.4 Faktory ovlivňující cestovní ruch

Cestovní ruch zažívá v dnešní době svůj největší rozmach. Většina lidí ve vyspělých zemích si svůj život bez cestování nedokáže ani představit, stal se jejich neodmyslitelnou součástí. Existují však různé faktory, které ovlivňují jeho rozvoj. Hlavní faktory jsou lokalizační, realizační a selektivní.

4.4.1 Lokalizační faktory

Jsou to podmínky, které se nemění a které slouží pro uspokojování poptávky lidí. Mezi ně zahrnujeme přírodní podmínky (klíma, fauna, flóra, společenské

atraktivitu), které vznikly z lidské činnosti (památky, kulturní slavnosti). Tento faktor nám udává, jaký typ cestovního ruchu je pro danou oblast nejvíce vhodný a atraktivní a čím se může lišit od konkurence.

Cestovatele láká prostředí, které je co nejvíce atraktivní, neobvyklé a má co nabídnout. Proto mezi oblíbené oblasti patří hory a pobřeží, národní parky, které nám umožňují pohled na úchvatnou scenérii.

Společenské atraktivitu tohoto faktoru jsou závislé na lidech. Čím více je na daném území lidí, tím více zde najdeme společenských atraktivit. Mezi ně řadíme památky, včetně technických, které rozlišujeme podle jejich významu. Nejvýznamnější památky České republiky jsou zapsané do Světového seznamu kulturního dědictví UNESCO. Mezi méně významné můžeme zahrnout různé aktivity spojené s lidskou činností. Jako jsou slavnosti, tradice nebo zábavní parky.

4.4.2 Realizační faktory

Jsou důležité pro lokalizační faktory, bez kterých by nemohly fungovat. Udávají nám možnost, jak co nejlépe využít danou oblast a jakým způsobem uspokojovat lidské potřeby. Patří sem doprava a služby, jako jsou ubytování a stravování. Služby, které jsou nabízeny, musí být kvalitní a uspokojivé. Bez těchto služeb je oblast pro cestovatele neatraktivní a pro cestovní ruch nepřínosná.

Doprava je pro cestovní ruch velmi důležitý faktor. Zajišťuje přesun účastníka do vybrané turistické oblasti. Pro cestovatele je rozhodující, aby doprava byla co nejrychlejší a nejpohodlnější. Díky těmto službám se zvyšuje zisk v dané oblasti. Nepřináší však vždy pouze pozitivní efekt. Využívání dopravních prostředků znečišťuje životní prostředí. Proto je kladen důraz na šetrné způsoby cestování, například využívat pro přepravu kolo.

Pro evropské cestovatele jsou výhodné oblasti, které jsou v blízkosti dálnic nebo vlakových nádraží a které jsou pro ně snadno dostupné. Autobusová doprava patří mezi méně oblíbené přepravní služby. Důvodem jsou málo časté spoje, ale i kvalita přepravy. Nejvíce se však rozvíjí letecká doprava, která je pro cestovatele nejrychlejší a nejpohodlnější. Abychom však zjistili, která dopravní služba je pro daný region nejvýhodnější, musíme se zaměřit na cílovou skupinu a její uspokojení potřeb.

Do infrastruktury služeb patří mimo přepravy také ubytovací a stravovací zařízení, které jsou nezbytnou součástí pro rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti.

Služby se hodnotí z několika pohledů a je dobré si předem danou oblast prozkoumat a zjistit, zda bude vhodná a výnosná. Například horské oblasti nejsou přes léto tolik ziskové, největší zisky jsou v zimě, kdy je zde návštěvnost nejvyšší.

Pro zjištění budoucího vývoje cestovního ruchu je dobré zaměřit se na určitou cílovou skupinu lidí a provádět šetření přímo v dané oblasti, například v ubytovacích nebo restauračních zařízeních. O tom, jak jsou návštěvníci spokojeni s kvalitou služeb se zabývá organizace CzechTourism, která provádí různá šetření.

4.4.3 **Selektivní faktory**

Tyto faktory souvisí především se spotřebitelským chováním a patří sem např. úroveň řízení destinace (zvyšování působnosti aktivit spojených s cestovním ruchem), úroveň spolupráce mezi jednotlivými subjekty, vnímání důležitosti cestovního ruchu politiky, hodnocení území v konkurenci, požadavky cílových skupin a schopnost uspokojit jejich potřeby. (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011)

4.4.4 **Trendy ovlivňující cestovní ruch**

Požadavky lidí jsou stále náročnější a proto by se nabídka cestovního ruchu měla přizpůsobit jejich potřebám. V minulosti nabídka určovala poptávku, dnes je tomu naopak. Lidé mají větší příjmy a chtějí za ně dostat kvalitní služby. Existuje několik základních trendů, které cestovní ruch ovlivňují:

- a) **demografie** cestovní ruch ovlivňuje nejvíce, narůstá počet lidí ve vyšším věku a tito lidé mají oproti minulosti větší příjmy a možnosti více cestovat, roste poptávka po pohodlí, kvalitě a po relaxačních pobytech, v důsledku vyššího počtu lidí ve vyšším věku roste poptávka, která se zaměřuje pouze na jednotlivce,
- b) dalším důležitým trendem je **zdraví**, lidé se začínají o sebe více starat, tento trend tolik poptávku neovlivňuje, ale pro cestovatele je důležitější, jak na jejich zdraví bude destinace působit, více oblíbenějšími se také stávají dovolené, které jsou spojené s různými sportovními aktivitami nebo relaxačními zážitky,

- c) **vzdělání**, roste počet vzdělaných lidí, kteří se zajímají o historii a kulturu, zvyšuje se tedy poptávka po dovolených, které jsou zaměřené na vzdělávání a poznávání nových věcí,
- d) **informační technologie** jsou pro vývoj také velmi důležité, většina lidí používá internet pro nákup služeb, tím poklesne význam cestovních kanceláří, jejichž služby budou lidé využívat méně a raději si zájezd koupí z pohodlí domova,
- e) posledním trendem je **volný čas**, kterého díky dnešní uspěchané době lidé moc nemají, roste tedy poptávka po kratších dovolených.
(Horner,Swarbrooke, Rezek, 2003)

4.5 Technické památky

Česká republika se řadí mezi země, které jsou bohaté na historické, kulturní i přírodní památky. Patří sem i velmi opomíjené technické památky, kterých zde najdeme velmi mnoho. Těmto památkám se nedostává tolik velké pozornosti jako jiným, přičemž i ony stojí za zmínku.

Tyto památky se řadí mezi hmotné prvky stavebního dědictví a jejich skladba je velmi bohatá a pestrá. Národní památkový ústav ČR eviduje přes 2600 památek technického typu. Důvodem vzniku těchto památek bylo, aby sloužily pro potřeby člověka a usnadňovaly jeho činnost. Členíme je na památky:

- komunikačního stavitelství (mosty, železniční tratě),
- hornictví a hutnictví (doly, hutě),
- výroby sklářské a keramické (sklárna),
- textilní výroby (přádelna),
- vodního stavitelství (přehrady, vodní elektrárny),
- zpracování zemědělských produktů (mlýny, pivovar),
- ostatní technické památky (papírna, mincovna).(Vystoupil, 2006)

Rozmístění technických památek po území České republiky je vidět na mapě. Viz Příloha č. 1. Nejvíce technických památek můžeme nalézt v Jihočeském kraji, např. gotický kamenný most v Písku nebo Rožmberská rybníční soustava. Velkým počtem zastoupení se také může pyšnit Liberecký kraj, kde je k vidění železniční

viadukt v Sychrově, a také kraj Jihomoravský, kde se nachází velmi známý Bařův kanál.

Středočeský kraj je významný díky Příbrami, kde jsou tři rudné doly. Dalšími významnými technickými památkami jsou například plzeňský pivovar Prazdroj, pražský Karlův most, přehradní hráz Les Království nebo přečerpávací elektrárna Dlouhé Stráně.

V tabulce č. 1 jsou zobrazeny památky, které byly v roce 2013 nejvíce navštěvované. První místo obsadil Landek Park, největší hornické muzeum v České republice, které také nabízí velmi bohaté sportovně-rekreační možnosti. Dále se mezi nejoblíbenějšími umístily Petřínská rozhledna a plzeňský pivovar. Na 10. místě se umístilo Technické muzeum v Brně, které v roce 2013 navštívilo okolo 94 000 návštěvníků.

Tabulka č. 1: Návštěvnost turistických cílů - TOP 10 technické památky 2013 (v tis.)

Dolní oblast Vítkovic, Landek Park	679,0
Petřínská rozhledna	480,0
Pivovar Plzeňský Prazdroj	275,8
Národní technické muzeum, Praha	210,0
Národní zemědělské muzeum, Praha	205,8
Vojenský historický ústav, Praha	200,0
Hornické muzeum v Příbrami	121,0
Škoda auto muzeum Mladá Boleslav	111,6
České muzeum stříbra, Kutná Hora	99,6
Technické muzeum v Brně	94,4

Zdroj: Czechtourism [online] 2014 [citace: 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-roku-2013/>

I když jsou tyto památky velmi vzácné a stojí za zmínku, nejsou u lidí tolik populární. A většina z nich kvůli nevyužití chátrá, či dokonce zaniká. Mohly by však být využité k účelnějšímu použití, například předělaní různých komplexů budov na bytové nebo nebytové prostory nebo pro cestovní ruch, jako muzeum či galerie.

Například původní textilní závody ve Frýdku Místku, které jsou dnes již nefunkční, se možná v budoucnu dočkají nového využití. Magistrát města vypracovává návrhy, které by však měly zachovat původní historickou fasádu objektu. Prostory by mohly v budoucnu sloužit jako bytové a nebytové prostory, ale i pro kulturní a volnočasové aktivity. (ČT 1, 2016)

Další památkou, která se dočká rekonstrukce, je Sklářská chalupa v Jizerských horách. V současné době se zde nachází muzeum se sklářskou expozicí. Cílem je obnova objektu a zlepšení podmínek pro návštěvníky a průvodce. Nově bude zpřístupněno i podkroví a pozornost bude také zaměřena na děti. Rekonstrukce chalupy by měla proběhnout v roce 2016. (ČTK, 2016)

Obrázek č. 1

Zdroj: TOP výlet. *Kristiánov - Památník sklářství*. Dostupné z: <http://www.topvylety.cz/index.php>

Dalším příkladem památky, která bojuje o svoji existenci, je vlakové nádraží v krkonošských Martinicích. Železnice je významná nejen historií a architekturou, ale také její technikou. Je tvořena historickou budovou, jako je vodárna, výtopna či strážní domek, dále také vodními jeřáby i jámou pro parní lokomotivy. Jedná se zde o boj mezi památkáři a majitelem železnice. Památkáři chtějí, aby byla železnice zařazena na seznam památek a využívána jako doposud. Její chod funguje stejně jako v minulosti. Zaměstnanci se dorozumívají přes původní telefon s kličkou a ručně ovládají návěstidla i výhybky. České dráhy však chtějí železnici zmodernizovat a zautomatizovat, výhybkáři a výpravčí nebudou potřeba. O budoucí existenci nyní rozhoduje ministerstvo kultury. (Milada Prokopová, 2016)

Obrázek č. 2

Zdroj: Nejkrásnější nádraží ČR 2011. *Martinice v Krkonoších*. Dostupné z: <http://www.zelpage.cz/clanky/nejkrasnejsi-nadrazi-cr-2011>

5 Vývoj cestovního ruchu v České republice a základní problémy jeho dalšího rozvoje

Česká republika má účastníkům cestovního ruchu co nabídnout. Ať už se jedná o výbornou polohu ve Střední Evropě nebo o druhý světově nejvyšší počet památek UNESCO v poměru k počtu obyvatel. Aby se cestovní ruch rozvíjel co nejlépe, je důležité splnit tři základní podmínky. První podmínkou je existence fondu volného času (pětidenní pracovní týden, dovolená). Dále zajistit disponibilní prostředky u obyvatelstva (bydlení, stravování apod.) a zajistit svobodu pohybu a bezpečnosti v dané turistické oblasti. S výjimkou některých zemí jsou dnes tyto faktory dostatečně splněny.

Česká republika je závislá na příjezdech z jiných evropských zemí, ale zároveň je výraznou nabídkou pro turisty. Vývoj cestovního ruchu v Evropě velmi výrazně ovlivňuje i rozvoj v České republice. Ta se nachází ve velmi konkurenčním prostředí. V okolních zemích roste kvalita poskytovaných služeb, inovují se nabízené produkty a zlepšuje se i infrastruktura. Konkurenční tlak na Česko tak neustále roste a mělo by na něho umět reagovat. Dalším důvodem je také růst cenové hladiny v České republice, která může ovlivňovat příjezdy turistů (např. vývoj měnového kurzu, růst cen energií). Rozvoj vyžaduje také kvalifikovanou pracovní sílu, která by zaručila konkurenceschopnou nabídku služeb.

Nejvýznamnějším datem pro cestovní ruch je rok 1888, kdy byl založen Klub českých turistů. Náplní klubu bylo posílit cestování, vzbudit o něho zájem, pořádat různé výlety. Jeho činnost byla však z politických důvodů velmi omezena.

Po roce 1948 došlo k omezení svobody pohybu a nedocházelo ani ke splnění podmínek pro rozvoj cestovního ruchu z důvodu nedostatku finančních prostředků. Došlo k postupnému znárodnění majetku a byl zrušen Klub československých turistů. Bylo upřednostňováno cestování po socialistických zemích. Pro Československo to znamenalo následující:

- domácí cestovní ruch tvořil 95% z celkového objemu cest,
- převažoval krátkodobý cestovní ruch,
- nástup chataření a chalupaření,
- výjezdy do nesocialistických zemí byly ovlivňovány ze strany státu, nutnost devizového příslibu a výjezdní doložky (povolení cestovat),
- omezený počet cestovních kanceláří (Rýglová, Burian, Vajčnerová, 2011)

Rok 1989 znamenal pro cestovní ruch v Československu obrovskou změnu a stal se významnou součástí ekonomiky. Pro turisty z celého světa se Československá republika stala velmi vyhledávaným místem. Bylo to místo nové, neznámé a ne příliš drahé. Stalo se tak hlavně díky Praze, která je hlavním turistickým cílem a vytváří cca 60 % celkového obratu. (Český statistický úřad 2013) Došlo ke zrušení vízové povinnosti ve většině destinací. Byla navrácena znárodněná zařízení, vzniklo velké množství nových ubytovacích zařízení a došlo ke vzestupu cestovních kanceláří. Do roku 1989 jich v Československu existovalo pouze 11, v roce 1995 jich už v České republice bylo evidováno 1100. (Vystoupil, 2010)

Rozvoj cestovního ruchu v České republice do roku 2000 můžeme charakterizovat takto:

- rekonstrukce a vznik nových ubytovacích kapacit ve městech i na venkově,
- vznik nových pracovních míst,

- nárůst krátkodobých levných cest do sousedních států s minimálním množstvím využití služeb (například dovolená v Chorvatsku pod stanem vlastní dopravou),
- nabídka je větší než poptávka (krachování cestovních kanceláří).

Po roce 2000 se cestovní ruch dále rozvíjí. Na trh vstupují jeho nové specifické formy (kongresová turistika, lázeňství a wellness), které jeho rozvoj velmi podporují. Dochází ke zvýšení poptávky po dražších službách. Lidé jsou ochotni vynaložit více finančních prostředků a to podporuje posilování koruny. Do popředí se také velmi rychle dostává letecká doprava, kdy ji začíná využívat k účelům cestování čím dál více lidí. V letech 2007 a 2008 byl jeho rozvoj výrazně ovlivněn ekonomickou krizí. Příčinou snížení turistů byl mimo jiné i teroristický útok z 11. září 2001 nebo ničivé povodně v České republice.

Jak už bylo zmíněno dříve, došlo ke vzniku nových ubytovacích zařízení ve městech i na venkově a počet návštěvníků v nich se zvyšoval.

Z tabulky č. 2 lze zjistit, že počet turistů, kteří byli ubytováni na území České republiky od roku 2010 stoupá. V roce 2013 bylo v hromadných ubytovacích zařízeních ubytováno celkem 15,4 milionů turistů, to je o 3,2 miliony více než v roce 2010. Nejvíce se však na tom podílejí zahraniční turisté, jejichž počet od roku 2010 stoupl o 1,6 milionů. Počet domácích turistů též stoupá, v roce 2013 jich bylo ubytováno 7,6 milionů.

Tabulka č. 2: Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v České republice (v mil. osob) za období 2010-2013

Rok	Celkem	Zahraniční hosté	Domácí hosté
2010	12,2	6,3	5,9
2011	12,9	6,7	6,2
2012	15,1	7,6	7,5
2013	15,4	7,9	7,6

Zdroj: Ročenka Ministerstva pro místní rozvoj ČR [online] 2015 [citace: 2016-02-06]. Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/cestovnuruch/rocenka-2013/7_121-navstevnost-hromadnych-ubytovacich-zarizeni

Tabulka č. 3 obsahuje údaje o počtech příjezdů do hromadných ubytovacích zařízení v jednotlivých krajích za rok 2013.

Tabulka č. 3: Počet příjezdů do hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu v krajích za rok 2013

	Příjezdy celkem	Zahraniční hosté	Domácí hosté
Česká republika celkem	15 407 671	7 851 865	7 555 806
Praha	5 899 630	5 047 956	851 674
Středočeský	820 141	204 106	616 035
Jihočeský	1 138 549	349 694	788 855
Plzeňský	558 797	186 668	372 129
Karlovarský	787 084	526 089	260 995
Ústecký	426 592	147 225	279 367
Liberecký	752 732	159 869	592 863
Královéhradecký	965 416	230 886	734 530
Pardubický	369 233	53 048	316 185
Vysočina	448 401	67 165	381 236
Jihomoravský	1 427 154	505 234	921 920
Olomoucký	512 430	107 995	404 435
Zlínský	603 301	108 707	494 594
Moravskoslezský	698 211	157 223	540 988

Zdroj: Ročenka Ministerstva pro místní rozvoj ČR [online] 2015 [citace: 2016-02-06]. Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/cestovnuruch/rocenka-2013/8_122-navstevnost-hromadnych-ubytovacich-zarizeni

Nejvíce příjezdů bylo zaznamenáno v Praze, celkem sem přijelo 5 899 630 turistů, jak zahraničních, tak domácích. Dále Jihomoravský kraj, kde byl celkový počet příjezdů 1 427 154 a Jihočeský kraj s 1 138 549 příjezdů. Naopak nejmenší počet příjezdů byl zaznamenán v Pardubickém kraji, pouhých 369 233. Můžeme také vidět, že ne ve všech krajích se nejvíce na počtech příjezdů podílí zahraniční návštěvníci. Ti mají pouze větší podíl v Praze, jelikož je hlavním turistickým centrem a Karlovarském kraji, který je významným lázeňským střediskem. Menší počet příjezdů je také na Vysočině, pouze 448 401 turistů.

5.1 Příjezdový cestovní ruch

Českou republiku v roce 2013 navštívilo 24,7 milionů zahraničních návštěvníků, z toho 9,7 milionů zahraničních turistů, 12,7 milionů jednodenních návštěvníků a 2,3 milionů tranzitujících turistů. (Triobo, 2015)

Rozlišujeme tři typy návštěvníků, jednodenní návštěvníci, zahraniční turisté a tranzitující turisté. Jednodenní návštěvníci jsou nejčastěji Němci, kteří sem jezdí velmi pravidelně. Jejich hlavním důvodem návštěvy jsou především nákupy, jedná se o cestu bez přenocování. V tabulce č. 4 jsou uvedeny podíly výdajů zahraničních návštěvníků za rok 2013, které jsou porovnány s údaji z roku 2010.

Tabulka č. 4: Podíly výdajů zahraničních turistů spojené s návštěvou České republiky (v %)

	2010	2013
doprava	25,8	24,4
pohonné hmoty	3,1	3,2
stravování	15,7	14,5
zboží	15,5	16,1
ostatní	9,2	8,8
ubytování	19,9	19,7
zájezd na klíč	10,8	13,2

Zdroj: Ročenka Ministerstva pro místní rozvoj ČR [online] 2013 [citace: 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.webview.triobo.com/cestovnuruch/rocenka-2013>

Z výsledků tabulky č. 4 je patrné, že největší podíl na výdajích má doprava. Na výdajích zahraničních turistů se nejméně podílí výdaje za pohonné hmoty. Oproti roku 2010 se zvýšil podíl výdajů za zboží a také podíl na zájezdech na klíč (sestaven podle požadavků klienta). Naopak v roce 2013 klesl podíl výdajů za stravování.

Zahraníční turisté přijíždějí nejčastěji také z Německa, ale i Velké Británie. Důvodem jejich návštěvy je dovolená, pracovní cesta nebo návštěva známých, která je spojená s přenocováním. Nejvíce navštěvovaným místem je Praha a lázeňská města. Mezi tranzitující turisty řadíme převážně lidi z Polska, kteří projíždějí Českou

republikou do jiné země, např. Švýcarska nebo Itálie. Většina turistů cestuje do České republiky zcela individuálně, bez potřeby jiné organizace.

5.2 Výjezdový a domácí cestovní ruch

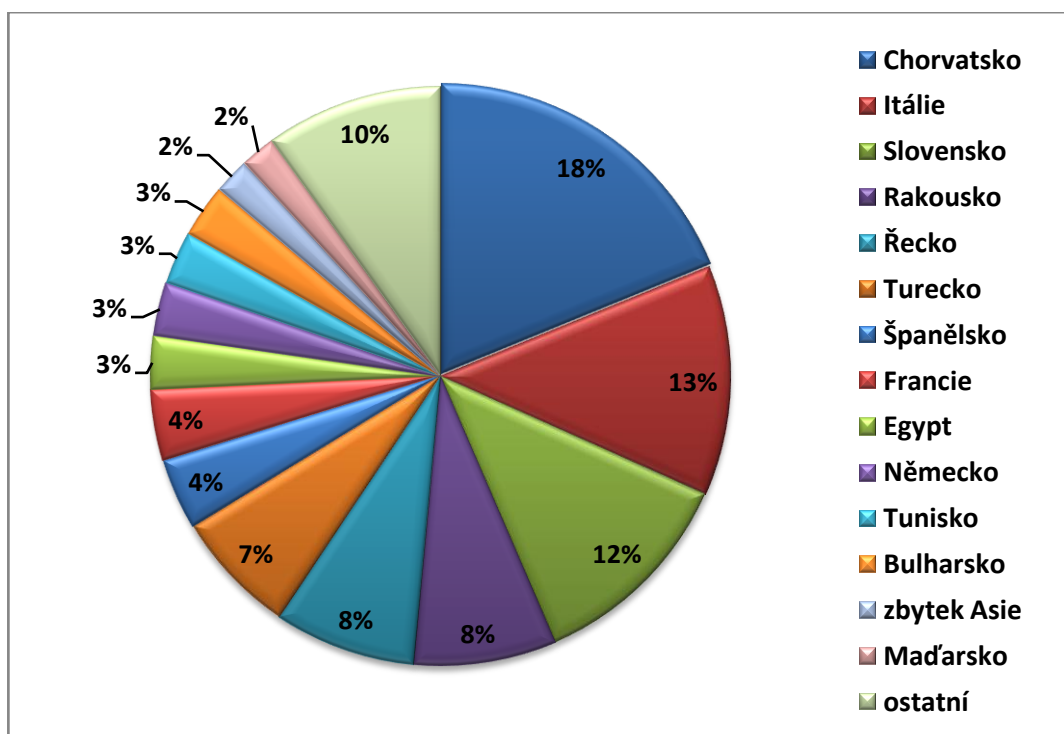
Rozlišujeme turistiku rezidentů na území České republiky a turistiku rezidentů v zahraničí. V roce 2013 proběhlo celkem u rezidentů 11,3 milionů delších cest za účelem trávení volného času a rekreace, z toho 7,1 milionů tuzemských a 4,2 milionů zahraničních delších cest. Delší cesta znamená, že turista strávil alespoň čtyři noci mimo své bydliště. Celkový počet kratších cest, kdy turista přenocuje nejméně jednu noc a nejvíce tři noci, činil 18,3 milionů, z toho 17,2 milionů tuzemských a 1,1 milionů zahraničních cest. (Triobo, 2015)

Tabulka č. 5: Delší cesty rezidentů do zahraničí dle cílové destinace v roce 2013 (%)

Destinace	Podíl na cestách
Chorvatsko	19
Itálie	13
Slovensko	12
Rakousko	8
Řecko	8
Turecko	7
Španělsko	4
Francie	4
Egypt	3
Německo	3
Tunisko	3
Bulharsko	3
zbytek Asie	2
Maďarsko	2
ostatní	10

Zdroj: Ročenka Ministerstva pro místní rozvoj ČR [online] 2015 [citace: 2016-02-07]. Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/cestovnuruch/rocenka-2013/17_142-vyjezdovy-a-domaci-cestovni-ruch

Graf č. 2: Delší cesty rezidentů do zahraničí dle cílové destinace v roce 2013 (v%)

Zdroj: Ročenka Ministerstva pro místní rozvoj ČR [online] 2015 [citace: 2016-02-07]. Dostupné z: <http://www.webview.triobo.com/cestovnuruch/rocenka-2013>

Z tabulky č. 5 lze zjistit, že turisté nejvíce vycestovali do Chorvatska, Itálie a Slovenska. Naopak mezi méně oblíbené státy patří Maďarsko, Bulharsko nebo státy Asie.

Češi v roce 2013 nejvíce dovolenou strávili ve Středočeském kraji, dále v Jihočeském a Libereckém kraji. Naopak nejméně času trávili v Praze a Karlovarském kraji.

Z údajů z tabulky č. 6 můžeme zjistit, že v některých krajích se počet cest od roku 2012 zvýšil a v některých i snížil. Největší nárůst můžeme zaznamenat v Jihočeském kraji, dále i v Pardubickém. Naopak k poklesu došlo ve Zlínském, Olomouckém, Královéhradeckém, Libereckém kraji, ale také v Praze.

Tabulka č. 6: Delší tuzemské cesty rezidentů České republiky dle krajů v letech 2012 a 2013 (v tis.)

Kraj	Rok	
	2012	2013
	Počet rezidentů	
Praha	132	122
Středočeský	1255	1291
Jihočeský	884	1033
Plzeňský	542	557
Karlovarský	237	269
Ústecký	460	501
Liberecký	676	646
Královéhradecký	668	579
Pardubický	274	379
Vysočina	302	307
Jihomoravský	374	403
Olomoucký	404	369
Zlínský	427	397
Moravskoslezský	453	505

Zdroj: Ročenka Ministerstva pro místní rozvoj ČR [online] 2015 [citace: 2016-02-07]. Dostupné z: http://webview.triobo.com/cestovnuruch/rocenka-2013/17_142-vyjezdovy-a-domaci-cestovni-ruch

5.3 Problémy rozvoje cestovního ruchu

V současné době je vývoj cestovního ruchu ohrožen mnoha faktory. Jedná se zejména o globální, finanční a politická rizika. V dnešní době je hlavním rizikem nebezpečí teroristických útoků, jejichž počet se neustále navyšuje. Lidé mají strach i z přenosu různých chorob (ptačí chřipka), ale i přírodních katastrof (zemětřesení, záplavy, požáry).

Díky těmto rizikům se zvyšuje domácí cestovní ruch nebo cestování na kratší vzdálenosti.

Existuje mnoho překážek, které neumožňují cestovnímu ruchu se dále rozvíjet. Velikým problémem České republiky, především Prahy, je kriminalita, vytváření jiných cen pro turisty nebo kapsáři. Dále se můžeme setkat i s neochotou personálu v některých zařízeních, kteří převážně upřednostňují výše postavené klienty.

Česká centrála cestovního ruchu sestavila seznam 55 překážek, jejichž cílem je tyto překážky odstranit a přilákat více turistů. Překážky jsou řazeny podle priorit:

- 1) kriminalita (falešní směnárníci, taxislužba, kapsáři, okrádání turistů),
 - 2) dvojí ceny (výmluvy na DPH, připočítávání různých příplatků),
 - 3) chování personálu ve službách, neznalost jazyků, neochota,
 - 4) vízová povinnost pro některé státy a potíže s jejím získáním,
 - 5) stav hlavních pražských nádraží,
 - 6) nedostatek veřejných WC,
 - 7) nedostatečná nabídka služeb a jejich propagace,
 - 8) nedostatek prostředků na údržbu a obnovu památek,
 - 9) nekvalitní a nedostatečná infrastruktura v některých regionech,
 - 10) podnikatelé s cílem rychle zbohatnout, ne udržet si dlouhodobě zákazníka
- (Bariéry cestovního ruchu, CzechTourism 2014, příklad několika překážek).

Pokud by byly všechny překážky odstraněny, mohl by se velmi zvýšit počet turistů, stouply by příjmy z cestovního ruchu a vznikla by i řada nových pracovních míst.

6 Charakteristika Českého ráje

Co si můžeme představit pod pojmem Český ráj? Mnoho lidí se tento pojem snaží vymezit, ne vždy ale s úspěchem. Jeden z největších ochránců přírody Jan Svatoopluk Procházka napsal: *"Český ráj nemá ve světě obdoby a zřícenina hradu Trosky se stala charakteristickým rysem tohoto širšího kraje, ve světě jedinečného"*. (Procházka, 1926)

Tento malebný region ležící na severovýchodě Čech je krajinou pískovcových skalních měst, nádherné lidové architektury a mnoha dalších významných míst a památek. V roce 1955 byl Český ráj vyhlášen Chráněnou krajinnou oblastí a v roce 2005 se stal součástí Sítě evropských a světových geoparků UNESCO. Cílem geoparků je podpora trvale udržitelného rozvoje regionu i vzdělávání veřejnosti. (Turek Jan a kol., 2007)

Hranice Českého ráje však nejsou přesně vymezeny. Pod tímto pojmem si každý jako první představí hrady Trosky, Kost, Prachovské skalní město, či město Jičín. Území zasahuje do třech krajů, Středočeského, Libereckého a Královéhradeckého. Viz příloha č. 2

Mezi nejnavštěvovanější místa můžeme zařadit Prachovské skály, Hruboskalsko, Kozákov, dále hrady Valdštejn, Valečov, Trosky, Kost nebo zámek Humprecht u Sobotky. Region je velmi oblíbeným místem filmařů. Bylo zde natočeno několik pohádek či filmů. Například Vesec u Sobotky, který byl vyhlášen vesnickou památkovou rezervací, můžeme vidět ve filmu Marie Poledňákové.

6.1 Dopravní charakteristika

Díky své poloze je snadno dostupný autem z celé Evropy nebo vlakem z celé České republiky, proto se také stal oblíbeným cílem zahraničních turistů. Ovšem nejznámější koridory se Českému ráji vyhýbají, ale přístupnost z nich je velmi snadná. Jedná se o:

- III. multimodální transevropský koridor Berlin/Dresden (Weißeneberg-Legnica) / (Bautzen-Wroclav) - Kraków - L'viv,
- IV. multimodální transevropský koridor Berlin/Nürnberg - Praha - (Jihlava-Velká Bíteš) / Pardubice - Brno - Bratislava - Budapest - Constanta/Istanbul/Thessaloníki,
- větev B VI. multimodálního transevropského koridoru Katowice - Ostrava - Olomouc - Brno/Břeclav. (Analýza potencionálu území turistického regionu Český ráj, 2001)

Po automobilové dopravě zpřístupňuje území také železniční doprava, která je pro cestování na území Českého ráje lepší. Mezi hlavní železniční tratě patří:

- trať 030 (Jihoseveroněmecká spojovací dráha), od Pardubic, která projíždí Semily - Železný Brod - Turnov - Sychrov,
- trať 070 od Prahy, přes Mnichovo Hradiště - Příšovice - Turnov,
- trať 040 Jičín - Ostroměř - Stará Paka - Lomnice nad Popelkou,
- trať 063 Kopidlno - Bakov,
- trať 061 Nymburk - Kopidlno - Jičín. (Analýza potencionálu území turistického regionu Český ráj, 2001)

V plánu byla také výstavba čtyřproudové rychlostní silnice z Liberce na Hradec Králové přes Turnov, Rovensko pod Troskami na Jičín. Z její realizace však sešlo díky zásahům ekologů a obcí, jelikož by dálnice narušila přírodní krajinu i život zvířet. V jednání je výstavba menší silnice, která by vyřešila kritický stav dopravy v Českém ráji, ale která by minimálně zasahovala do krajiny.

7 Cestovní ruch v Českém ráji, hlavní atraktivita včetně technických památek, realizační podmínky, možnosti a problémy dalšího rozvoje

Oblast Českého ráje patří k nejkrásnějším a nejatraktivnějším v České republice. Je bohatý na kulturní i přírodní památky. Nabízí mnoho zajímavých míst a mnohostranné využití pro návštěvníky (kulturní, přírodní, sportovní). Můžeme ho rozdělit na 10 hlavních turistických oblastí:

- 1) Jičínsko**, které je nazýváno Bránou Českého ráje,
- 2) Lomnicko**, oblast lidové architektury, řemeslnictví i technických památek,
- 3) Novopacko**, kde můžeme nalézt mnoho roubených staveb,
- 4) Mladoboleslavsko**, které je známé výrobou automobilů Škoda,
- 5) Mnichovohradištsko**, oblast průmyslové a automobilové výroby,
- 6) Okolí Rovenska pod Troskami**, které tvoří střed Českého ráje,
- 7) Semilsko**, oblast bohatého kulturního a technického dědictví,
- 8) Sobotecko a Dolnobousovsko** známé pro lidovou architekturu,
- 9) Turnovsko**, které je významným centrem šperkařství,
- 10) Železnobrodsko**, kde převažovala sklářská výroba.

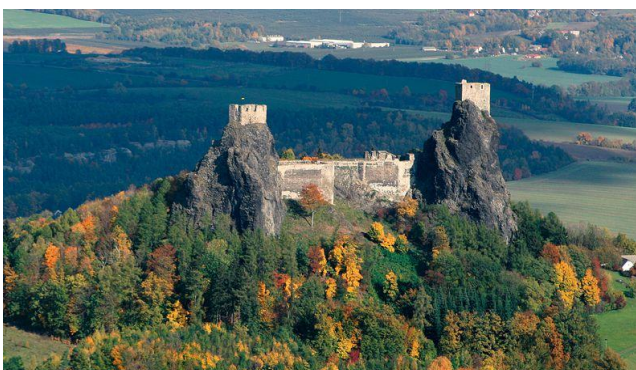
7.1 Hlavní atraktivity včetně technických památek

Český ráj nabízí turistům mnoho památek, jak historických, tak i kulturních. Nachází se zde řada zámků, hradů, skalních měst i mnoho měst, zajímavých pro jejich historii. (Kolektiv autorů, 2006) Viz příloha č. 3

7.1.1 Hrad, zámky, zříceniny

Dominantou a symbolem této oblasti je zřícenina hradu Trosky. Gotický hrad tvoří dvě věže, Baba a Panna. Věž Baba slouží jako vyhlídkový ochoz s rozhledem do krajiny. Hrad, který se řadí mezi nejnavštěvovanější hradů v České republice, je nyní majetkem státu a spravuje ho Národní památkový ústav Praha.

Obrázek č. 3

Zdroj: Hrad a zámky. *Hrad Trosky*. Dostupné z: <http://www.czechtourism.com/c/trosky-castle/>

Dalším pokladem této oblasti je hrad Kost. Byl postaven na skalním ostrohu (útvár ohraničený příkrými svahy) ve dvou údolích, Prokopské a Plakánek. Hrad byl několikrát přestavován, vždy se však zachovala jeho původní silueta, Bílá věž a menší věž Lidomorka. Dále k tomu patří hradní palác, Bibrštejnský a Lobkovický palác. Pro návštěvníky jsou zpřístupněné čtyři prohlídkové okruhy. Pořádají se zde různé pravidelné kulturní akce. V létě se zde koná například Čarodějnický kongres, divadelní představení na nádvoří hradu nebo šermířská vystoupení. Prostory hradu jsou nabízeny veřejnosti pro pořádání svateb, pro semináře i různá školení. Navštívit ho mohou i lidé na vozíčku. Hrad je také známý z filmů a pohádek, např. S čerty nejsou žerty. V současné době je hrad majetkem rodu Kinských, ti trvale žijí v Itálii, ale na svůj hrad jezdí velmi často. (Kolektiv autorů, 2006)

Obrázek č. 4

Zdroj: Kost-Hrad. *Hrad Kost*. Dostupné z: <http://www.kost-hrad.cz/fotogalerie/hrad-kost/exterier-hradu.htm>

Šest kilometrů od Turnova můžeme navštívit státní zámek Sychrov. Tento novogotický zámek obýval nejdéle rod Rohanů. K zámku také náleží rozlehlý anglický zámecký park, kde je k vidění i jedna technická památka, Věžový vodojem. Pro návštěvníky jsou zpřístupněny dvě trasy a klenotnice. Dále mohou navštívit výstavu vynálezů Technopolis. V sezóně jsou zde pořádány různé kulturní akce. Pro veřejnost je možné zde uspořádat svatby, konference či středověké hostiny. Zámek je zpřístupněn i pro vozíčkáře. V minulosti zde bylo natáčeno i několik pohádek. Dnes je zámek majetkem státu a spravuje ho Národní památkový ústav v Liberci.

Obrázek č. 5

Zdroj: Český ráj. *Státní zámek Sychrov*. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/1046-statni-zamek-sychrov.html>

Dále tu můžeme navštívit např. Mladoboleslavský hrad, zříceninu hradu Valečov, zámek Hrubý Rohozec, lovecký zámeček Humprecht, zámek Hrubá Skála, hrad Valdštejn nebo zámek Dětenice.

7.1.2 Skalní města a útvary

Jednou z nejnavštěvovanějších a nejznámějších oblastí Českého ráje jsou Prachovské skály. Toto skalní pískovcové město si oblíbili nejenom návštěvníci pro pěší turistiku, ale také horolezci. Můžeme tu nalézt pozůstatky středověkého hradu Pařez i několik vyhlídek. Pro turisty jsou připraveny dva prohlídkové okruhy. Malý okruh je asi 1,5 km dlouhý, který vede přes Císařskou chodbu a je vhodný především pro rodiny s malými dětmi. Na tomto okruhu jsou dvě vyhlídky, Vyhlídka Českého ráje a Vyhlídka Míru. Velký okruh má asi 5 km a je nejlepší pro poznání skalního města a na cestě se prochází přes osm vyhlídek. Prachovské skály jsou od roku 1933 státní přírodní rezervací a majetkem rodiny Schliků, která je získala zpět díky restitučnímu soudnímu řízení. (Český ráj, 2013)

Obrázek č. 6

Zdroj: Jičín. *Vyhlídky v Prachovských skalách*. Dostupné z: <http://www.jicin.org/dr-cs/1045-vyhličky-v-prachovskych-skalach.html>

Nedaleko Turnova se nachází třetí největší přírodní rezervace Českého ráje, Hruboskalské skalní město. Jedná se o velmi oblíbenou oblast horolezců díky skalám různých tvarů a forem. Vede tudy Zlatá stezka Českého ráje s mnoha vyhlídkami, např. Mariánská vyhlídka, pod kterou se nachází symbolický hřbitov horolezců nebo

vyhlídka U Lvíčka. Dále zde turista může navštívit Adamovo lože, Údolíčko s Kopicovým statkem, hrad Valdštejn nebo Hrubou Skálu. Mezi nejznámější skalní věže patří Dračí věž, Dračí zub nebo Kapelník.

Obrázek č. 7

Zdroj: iTRAS. *Zámecká vyhlídka*. Dostupné z: <http://www.itras.cz/hruboskalsko/galerie/15786/>

Drábské světničky se nacházejí nedaleko Mnichova Hradiště. Jsou tvořeny čtyřmi velkými a třemi menšími skalními bloky. Během husitských válek sloužily jako útočiště pro vojáky. Celkem se dochovalo 18 světniček a 6 chodeb, které jsou vytesány do skály. Skály jsou propojeny úzkými mosty a schůdkami a jsou tvořeny mnoha vyhlídkami do kraje. Pro návštěvníky jsou volně přístupné. Bohužel vysoká návštěvnost a pískovec, který je narušovaný povětrnostními vlivy, jsou výsledkem pomalého zániku. V budoucnu může dojít k úplnému odstranění pozůstatků skalního hradu.

Obrázek č. 8

Zdroj: Fototuristika. *Drábské světničky*. Dostupné z: <http://www.fototuristika.cz/tips/detail/209>

Dalšími místy, které je možno navštívit jsou Klokočské skály, Příhrazské skály, Čertova ruka nebo vytesané Adamovo lože na Hrubé Skále.

7.1.3 Historické památky

Do této kategorie řadíme církevní památky, jako jsou kostely, zvonice, hřbitovy, dále vesnické památkové zóny, lidovou architekturu, budovy radnic, pomníky, morové sloupy i kašny.

V Sobotce je k vidění Chrám Maří Magdaleny, který byl postaven na místě původního dřevěného kostela. Je postaven v pozdně gotickém slohu, ale interiér je barokní. Uvnitř jsou umístěny tři náhrobky lobkovických dětí. V kryptě kostela jsou uloženy ostatky několika členů z rodu Netolických, např. Václav Kazimír Netolický, který byl ministrem Marie Terezie. Ke kostelu ještě patří fara, ve které sídlí místní charita. Pro veřejnost není kostel přístupný, jen při bohoslužbách nebo duchovních koncertech.

Nedaleko Turnova můžeme navštívit typickou stavbu tradiční lidové architektury, Dlaskův statek. Byl postaven v 18. stol. a z původních staveb se dochovala roubená stodola. Celý objekt je součástí Muzea Českého ráje v Turnově a od roku 1969 je zpřístupněn pro veřejnost. V současné době je zde stálá expozice ukázek lidového interiéru a výroby, které jsou typické v oblasti Pojizeří. Návštěvníci se můžou zúčastnit i tradičních lidových slavností, např. masopustu nebo posvícení. Interiéry statku byly použity jako kulisy pro natáčení pohádky. (Kolektiv autorů, 2006)

Obrázek č. 9

Zdroj: Muzeum Turnov. *Dlaskův statek*. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/dlaskuv-statek/>

Nedaleko města Jičín se nachází Valdštejnská lodžie, ke které vede cesta čtyřřadou lipovou alejí. Tuto barokní stavbu nechal postavit vévoda Albrecht z Valdštejna. Celý komplex je tvořen terasou, dvorem a rozsáhlým parkem. Účelem této stavby bylo, aby spojila krajinné dominanty a město Jičín. Stavba však kvůli smrti vévody nebyla nikdy dokončena. Pro veřejnost je přístupná expozice, která by měla návštěvníkům přiblížit, jak celý komplex měl původně vypadat a k čemu měl být využíván.

Obrázek č. 10

Zdroj: Město Jičín. *Valdštejnská lodžie*. Dostupné z: <http://www.mesto-jicin.cz/lodzije-a-alej.php>

7.1.4 Přírodní zajímavosti

Významnou přírodní zajímavostí je Lipová alej, která spojuje město Jičín s Valdštejnskou lodžii. Albrecht z Valdštejna nechal vysázet čtyřřadou lipovou alej, která má okolo dvou kilometrů a roste zde zhruba tisíc stromů. Mezi lety 2011 - 2013 proběhlo její znovuoživení. Byly vykáceny staré a nemocné stromy a místo nich zasazeny nové zdravé. Ostatním stromům byla snížena jejich výška a bylo sníženo i jejich těžiště. Alej je domovem pro velmi ohroženého brouka Páchníka hnědého.

Na cestě mezi Sobotkou a Podkostí byl památný strom, Semtinská lípa. Na místě byly vysazeny lípy dvě. První z nich byla zničena vichřicí, druhá byla zničena roku 2000 při silné bouři, kdy byla poškozena a vylomena jedna z hlavních větví v koruně stromu. Pro uctění její památky bylo na místě zanecháno její torzo, které však v roce 2012 neznámý vandal úmyslně zapálil. Dnes zde rostou dvě malé lipky,

koruna jedné z nich byla ožehnutá požárem roku 2012. Semtinskou lípu zmínil ve svých básních i Fráňa Šrámek, „*Tam u nás doma z mnoha míst tesknota k srdci míří, však zajdi k lípě Semtinské a dohoukají výři*“.

Obrázek č. 11

Zdroj: Craj. *Bývalá Semtinská lípa*. Dostupné z: <http://www.craj-ops.craj.cz/gallery.php>

V údolích Českého ráje se nachází soustava osmi rybníků: Nebák, Vidlák, Věžák, Hrudka, Krčák, Rokytňák, Podsemínský a Dolský.

Rybníky jsou v létě přístupné pro koupání. Rybník Nebák patří k největším ze všech a je napájen řekou Žehrovkou. Pod rybníkem stojí Vlkův mlýn. Po cestě k Hrubé Skále se nachází Vidlák s přírodní rezervací Rašeliniště Vidlák. Z Věžického rybníka vystupují skalní věže a v létě je vyhledávaným místem pro koupání. Většina rybníků byla viděna ve filmech a pohádkách.

Obrázek č. 12

Zdroj: iTRAS. *Věžický rybník*. Dostupné z: <http://www.itras.cz/rybnik-vezak/galerie/15756/>

7.1.5 **Rozhledny a vyhlídky**

V Českém ráji lze nalézt mnoho míst, která nabízejí krásný výhled do kraje. Rozhledna Kozákov, která je 24 m vysoká, byla postavena v roce 1993. Kozákov je nejvyšší horou Českého ráje. Pod rozhlednou se také nachází Riegrova turistická chata.

Další známou rozhlednou je Tábor. V minulosti zde stála dřevěná rozhledna, která ovšem musela být stržena kvůli hniječím dřevu. Proto zde byla postavena druhá rozhledna i s turistickou chatou. Objekty pak přešly do soukromého vlastnictví, ale nový majitel nezvládl plánovanou přestavbu a objekt několik let chátral. V roce 2004 se rozhledna dočkala nového majitele, který dokončil výstavbu penzionu a poté i rozhledny, která je pro návštěvníky přístupná celoročně.

Nedaleko Semil se nachází Böhmova vyhlídka. Jedná se o vyhlídku na skalním útesu, která je přístupná z Riegrovy stezky. Dalšími vyhlídkovými body jsou vrch Mužský, rozhledna Kopanina, Smetanova vyhlídka nebo Vyhlídky v Prachovských skalách. (Turek, 2007)

7.1.6 **Technické památky**

Tyto průmyslové památky se pomalu stávají oblíbeným cílem turistů. V Českém ráji je mnoho technických památek, některé z nich jsou opraveny a zcela zpřístupněny pro veřejnost. Nejvíce památek se soustřeďuje okolo Jizery, protože mnoho průmyslových staveb potřebovalo vodu ke svému provozu. Patří mezi ně hlavně vodní mlýny a vodárenské stavby, které dnes slouží jako menší vodní elektrárny. Díky vodě vznikaly další stavby, například mosty, tunely, ale i řemeslné podniky (výroba skla, kamenářství). Hojně zde byly zastoupeny i průmyslové podniky, hlavně textilní. Dále pivovary, cukrovary, ale i výroba automobilů a motocyklů v Mladé Boleslavi. (Hlušičková, kolektiv autorů 2002)

Mezi hlavní technické památky patří budovy, které jsou spojené s využitím vody. Jedná se hlavně o vodní mlýny, vodojemy a vodárny. Některé jsou přístupné veřejnosti, ale většinu si je možno prohlédnout pouze zvenčí. V minulosti bylo v Českém ráji v provozu mnoho vodních mlýnů, nejvíce na řece Žehrovce, celkem 18.

Patří sem mlýn v Bradlecké Lhotě, Bukovina u Turnova, Janatův mlýn, Cidlina, soubor vodních mlýnů u Libáně, Mikoláškův mlýn, Machův mlýn, Vilémův mlýn u Nebáku.

Mnoho těchto budov není v současnosti využíváno k jejich účelu. Mlýny Na Dolech jsou buď opuštěné, nebo se využívají jako obytné prostory. Většina z nich je v soukromém vlastnictví. Mezi ně patří vodní mlýny v Radimi, které sloužily pro zpracování mouky. Tvoří je celkem tři objekty, dva z nich jsou v soukromém vlastnictví, opravené a slouží majitelům pro jejich osobní užití, třetí zatím chátrá, ale jeho nový majitel plánuje do budoucna jeho opravu. Podsemínský mlýn byl opraven do původní podoby a nyní slouží jako soukromý objekt. Dalším soukromým mlýnem je Vacardův u Malé Skály, který je po rekonstrukci stále v původním stavu. Střehomský mlýn má dodnes funkční mlýnské kolo, slouží však jako obytný soukromý dům. Vodní mlýn v Psenicích se dočká opravy, která by měla znovu zajistit jeho původní využití a také bude zpřístupněn pro turisty. Dalším mlýnem, který se dočká opravy, je Babákův. Po jeho rekonstrukci bude zpřístupněn veřejnosti. Jediný mlýn, který je stále funkční je Dubecko. Jeho současní majitelé ho využívají pro mletí žita tradičním způsobem. (Hlušíčková, 2002) Viz příloha č. 4

Mezi vodárenské stavby patří vodárenská věž v zámeckém parku na Sychrově. Tu zámek využíval pro zásobárnu vodu. Poté se připojil na veřejný vodojem a věž ukončila svůj provoz. Další vodárenskou věží je věž v Jičíně. Ta sloužila pro zásobování kašen ve městě. Po vybudování veřejného vodovodu přestala sloužit ke svému účelu a byla zde zřízena galerie a muzeum vody. V současnosti je po rekonstrukci a její prostory slouží pro ubytování. V Mladé Boleslavi byla v 18. století postavena Stará vodárenská věž. Časem však pro zásobování města nestačila a proto byla posílena novým čerpacím strojem. Později byl její provoz ukončen a věž byla nahrazena novou, mnohem větší, která dnes slouží jako úřad. Stará věž bohužel chátrá a její oprava je v nedohlednu.

V Českém ráji jsou také dvě menší vodní elektrárny. Jedna se nachází ve Spálově, která prošla několika opravami a dodnes je v provozu. Pro veřejnost je možná i její prohlídka. Druhá elektrárna je v Železném Brodě, získala několik ocenění. Původní elektrárna je mimo provoz a místo ní zde byla postavena novější a větší.

Dalšími památkami jsou stavby, které jsou určené pro dopravu. Patří sem mosty, hlavně přes řeku Jizeru, vlaková nádraží a tunely. Tyto stavby byly důležité při budování hlavní železniční tratě z Liberce do Pardubic. Asi nejzajímavější technickou památkou v této oblasti je železniční most u Sychrova. Tento viadukt byl postaven za účelem zkrácení cesty pro přepravu surovin či výrobků ze severních Čech. Měl také svůj strategický důvod. Při Prusko- rakouské válce byl nedílnou součástí pro přesun vojsk. Dnes slouží jako traťová kolej pro přepravu.

Přes řeku Jizeru byl v 19. století postaven železniční most u Rakous, který je v současnosti využíván pro pěší či cykloturistiku. Další železobetonový most se nachází v Dolní Sytové a patří mezi nejstarší mosty v České republice. Pro železniční dopravu jsou velmi důležité tunely. V Českém ráji jsou celkem 3, které patří mezi významné technické památky. Na trase Pardubice - Liberec jsou Říkovské železniční tunely a Lišenský tunel, které jsou přístupné pouze pro vlakovou dopravu, pro pěší je jejich využití zakázáno. Mezi Malou Skálou a Dolánky u Turnova je Rakouský tunel, který je 211 metrů dlouhý.

Obrázek č. 13

Zdroj: Českolipsko. *Železniční most u Sychrova*. Dostupné z: <http://www.ceskolipsko.info/dr-cs/1131-zeleznicni-most-u-sychrova.html>

Mezi nejvíce navštěvované technické památky patří ty, které jsou spojené s průmyslovou výrobou nebo výrobou potravin. Jsou to zejména pivovary. Viz příloha č. 5

Mezi nejznámější patří pivovar Svijany. Výroba si prošla několika krizemi, dnes se však řadí mezi největší a nezávislé pivovary v České republice. Pivo se vyváží i do zahraničí. Největším odběratelem je Německo. Získalo řadu ocenění a pro jeho výrobu se nepoužívají žádné chemické přísady. Pro veřejnost pořádá pivovar exkurze, kde návštěvníci uvidí nejen samotnou výrobu piva, ale také ho ochutnají. Významným pivovarem v Českém ráji je i pivovar Rohozec. Je oblíbený nejen u turistů, ale i v zahraničí. Pivo se vyváží například do Polska, Austrálie, Španělska nebo Ruska. Je vyráběno podle tradičních receptur a pyšní se několika oceněními, např. Rohozec tmavá desítka se stala v roce 2013 regionální potravinou. Exkurze do pivovaru jsou možné pouze v období letních prázdnin.

Tradičním výrobcem nepasterovaného piva je pivovar Klášter, který je možné navštívit celoročně. Mezi menší se řadí pivovar Nová Paka, který vyrábí velmi kvalitní pivo, které je vyhledávané i zahraničními turisty. Také v zámeckém pivovaru v Dětenicích se vaří pivo a turisté si mohou zdejší výrobu prohlédnout.

V Českém ráji se nachází i pivovary, které se v současné době již nevyužívají a chátrají. Jedním z nich je Panský pivovar pod Hrubou Skálou. Výroba piva zde skončila po válce. Jeho budova je ve velmi špatném stavu a chátrá. Patří mezi brownfields České republiky. Je to program, který poskytuje finanční prostředky a možnosti pro budoucí využití různých objektů v oblasti průmyslu a služeb. (Národní databáze brownfieldů)

Obrázek č. 14

Zdroj: Českolipsko. *Panský pivovar pod Hrubou Skálou*. Dostupné z: <http://www.ceskolipsko.info/drcs/13825-pansky-pivovar-pod-hrubou-skalou.html>

Dalším pivovarem, který již pivo nevyrábí, je Panský v Lomnici nad Popelkou. V roce 1958 byla zrušena výroba piva a objekt se stal sídlem zemědělského družstva. Po ukončení činnosti začala budova chátrat. Pivovar byl opraven a je nadále využíván, ale k jiným účelům než dříve. Dnes je zde prodejna potravin.

V Kopidlně je k vidění, dnes již nevyužívaný, cukrovar. V plánu bylo rozšířit jeho výrobu a postavit nové budovy pro zpracování cukrové řepy. Stavba však nebyla nikdy dokončena a cukrovar přerušil svoji výrobu. Nyní je naplánována jeho přestavba na mlýn. V budoucnu by se zde mělo zpracovávat obilí. To znamená nejen, že tato památka bude zachráněna před demolicí, ale také, že nová výroba nabídne nová pracovní místa pro místní obyvatele.

Nejznámější technickou památkou, která spadá do průmyslové výroby, je továrna na suchary v Lomnici nad Popelkou. Tyto tradiční cukrářské výrobky jsou zde vyráběny od 19. století. V roce 1994 byla výroba na rok zrušena. Poté se začaly znovu vyrábět a získaly i ochrannou známku. Tento cukrářský výrobek patří mezi oblíbené suvenýry, jako např. hořické trubičky.

Do oblasti průmyslu se také řadí památky spojené se sklářstvím a šperkařstvím. V 18. století vznikla sklářská huť v Turnově. Ta vyráběla umělé drahokamy ze skla. Upravovaly se tu i drahé kameny, které se vyvážely do celého světa. Výroba šperků zde trvá dodnes, hlavně díky střední umělecko-průmyslové škole.

Významná sklárna a brusírna se také nachází v Harrachově. Zdejší výroba skla byla populární po celém světě, podnik se neustále modernizoval, zvětšoval a rozvíjel. Sklárnu postihly celkem tři požáry. Poslední byl nejničivější, byla při něm zničena hlavní budova a také cenný archiv. Po požáru se uvažovalo o skončení výroby. Postupně docházelo ke zrušení několika dílen a zůstala pouze brusírna. V roce 1972 zde bylo otevřeno Muzeum skla. Počet zaměstnanců však neustále klesal a výroba stagnovala. Nový majitel pokračuje v tradiční výrobě skla dodnes a v areálu nechal postavit menší pivovar, který vyrábí tři druhy piva. (Hlušíčková, 2002)

Obrázek č. 15

Zdroj: Sklárna Harrachov. *Muzeum skla*. Dostupné z: <http://www.sklarnaharrachov.cz/muzeum/>

Najdou se, ale i stavby, které se již nevyužívají a ztrácí svoji hodnotu. V Železném Brodě je to například budova Cristallum. Od roku 1939 se zde vyrábělo křišťálové sklo. Po roku 1948 došlo ke znárodnění a zrušení výroby. Budova je dnes ve velmi špatném stavu. Patří mezi Brownfields, kteří mají v plánu její obnovu.

V Turnově jsou postaveny dvě brusírny, které sice dnes sklo nevyrobí, ale nedošlo k jejich úplnému zániku. Brusírna Josefa Valhy brousila imitace drahokamů, které vyvážela do celého světa. Dnes slouží jako sídlo autodopravce. Brusírna Františka Šlechty byla významná broušením českých granátů. V současné době je v pronájmu několika firem, které ji využívají jako prostory pro skladování.

Další oblastí průmyslové výroby jsou textilní závody. V Českém ráji se jich nachází mnoho. Většina z nich je využívána pro jiné účely nebo zcela opuštěna, nejsou ani přístupné pro veřejnost.

Liebiegova přádelna bavlny v Železném Brodě byla v provozu od roku 1859. Několikrát byla přestavěna, rozšířena a zmodernizována. Dnes se již průmyslově nevyužívá a slouží pro potřeby skladování. Pletárna v Semilech patřila mezi velmi známé textilní závody v regionu. Výroba zde byla zrušena a budova je v současné době pronajímána jako prostory pro prodejní účely. Tkalcovna v Lomnici nad Popelkou také změnila svoji výrobní činnost. Dnes se zde vyrábí výrobky ze dřeva.

Najdou se ale i textilky, které jsou stále v provozu. Např. tkalcovna v Lomnici nad Popelkou, která již 106 let vyrábí tkaniny, nebo mechanická tkalcovna v Přepěřích. (Hlušičková, 2004)

Obrázek č. 16

Zdroj: Liberecký kraj. *Automatický mlyn a mechanická tkalcovna v Přepěřích*. Dostupné z: <http://www.liberecky-kraj.cz/dr-cs/13854-automaticky-mlyn-a-mechanicka-tkalcovna-v-preperich.html>

Do kategorie technických památek se řadí i hvězdárny a historická krematoria. Hvězdárna v Jičíně sloužila jako muniční skladiště a byla majetkem Ministerstva národní obrany. Její činnost byla obnovena v roce 1999 při zatmění slunce. Návštěvníci se zde mohou zúčastnit přednášek o vesmíru nebo pozorovat oblohu zrcadlovým dalekohledem. Další hvězdárnu lze navštívit v Turnově, která nabízí využití nejen pro veřejnost, ale i pro školy.

Historické krematorium bylo postaveno v Semilech ve 20. století. Budova se může pyšnit umělecky vyzdobenou obřadní síní. V současnosti slouží pouze ke smutečním obřadům. Spalovna byla přemístěna na jiné místo. (Hlušičková, 2003)

Obrázek č. 17

Zdroj: Pohřební ústav Semily. *Krematorium Semily*. Dostupné z: <http://www.pohrebnisluzbasemily.cz/cs/>

Důležitým a významným oborem, který je spojen s dopravou je výroba automobilů a motocyklů. Nejznámější výrobní podnik je Škoda Auto v Mladé Boleslavi, do jehož historie lze nahlédnout ve Škoda Muzeu. Firmu založili v roce 1895 Václav Laurin a Václav Klement. Ze začátku se specializovali pouze na výrobu kol. Později vyrobili první motocykl Slavia, výroba se začala rozvíjet a počet zaměstnanců rostl. V roce 1905 byla zahájena výroba lehkých osobních automobilů, později také nákladových a autobusů. Po roce 1907 přešel závod k velkovýrobě. Během 1. světové války byl provoz omezen a vyrábělo se zde střelivo. Po skončení války se výroba opět rozjela, továrna zaměstnávala asi 1300 zaměstnanců a vyráběla okolo 30 typů osobních a nákladových automobilů. V roce 1924 zasáhl výrobu požár a podnik byl prodán Škodovým závodům v Plzni. Ta zahájila její přestavbu. Během 2. světové války byla výroba opět zaměřena na válečnou výrobu. Po válce začala znovu vyrábět a pomalu si budovala své jméno i ve světě. Závod byl spojen s koncernem Volkswagen a dnes je největším českým výrobcem automobilů. Patří také mezi významné dodavatele po trzích na celém světě.

Důležitou součástí je firemní muzeum, které bylo otevřeno ke stému výročí založení firmy, tedy v roce 1995. Pro vytvoření tohoto muzea bylo potřeba značné úsilí. Jednalo se především o to, kde se bude vystavovat, co a kdo to bude platit. Začalo se s nakupováním vozů, které se vystavovaly v Českobratrském sboru (okresním muzeu města). Zdejší prostory byly nedostačující a o automobily nebylo

pečováno. Začal se připravovat projekt větší budovy. Ovšem i jeho plocha byla nevyhovující a nebyly vystaveny všechny automobily. Došlo tedy k vybudování nynější budovy muzea, která v roce 2012 prošla rozsáhlou rekonstrukcí. Návštěvníci mohou navštívit expozici, která je rozdělena do třech oblastí. Jsou zde k vidění nejen samotné automobily, ale i historie muzea a závodů a postupy výroby aut. V prostorách muzea se konají různé přednášky, ale i hudební koncerty a prostory lze pronajmout pro firemní konference. Je tu i možnost exkurze přímo do výrobních provozů. (Škoda Auto Museum) Viz příloha č. 6

Obrázek č. 18

Zdroj: Rodinné výlety. *Škoda Auto Muzeum*. Dostupné z: <http://www.rodinnevylety.cz/kam-s-detmi/muzeum/skoda-auto-muzeum>

Historické motocykly jsou k vidění v Motomuzeu v Borku pod Troskami. Expozice nabízí přes 80 českých a zahraničních motocyklů. V Loukově se nachází Muzeum techniky, které mimo motocyklů vystavuje také historické automobily. Další muzeum je v Rabakově u Dolního Bousova. Muzeum je soukromé a majitelé nakupují exponáty z vlastních finančních prostředků a všechny motocykly jsou stále schopny provozu.

Český ráj nabízí návštěvníkům velké množství technických památek. Aby nedošlo k jejich zániku, je třeba se o ně starat a navrhnout pro ně vhodné využití. Většinu objektů lze opravit a využívat jako obytné či neobytné prostory pro firemní účely. Mohou sloužit i pro veřejnost jako muzea, galerie.

Mnoho průmyslových objektů, které byly v minulosti významné a velmi prosperující, jsou v dnešní době opuštěné a chátrají. Také chybí finanční prostředky pro jejich obnovu. Budovy se stávají i terčem vandalismu.

Je nutno vymyslet pro ně takové využití, které by bylo atraktivní a lákavé pro návštěvníky. Proto je cestovní ruch velmi důležitý pro jejich existenci.

7.2 Cestovní ruch v Českém ráji

Oblast Českého ráje patří k nejkrásnějším a nejatraktivnějším v České republice. Region nabízí mnoho zajímavých míst a mnohostranné využití pro návštěvníky (kulturní, přírodní, sportovní). Z hlediska dopravy má velmi výhodnou polohu, proto je snadno dostupný i pro zahraniční návštěvníky.

Hlavní cílovou skupinou je český návštěvník. Především z Prahy, Libereckého, Královéhradeckého a Středočeského kraje. Ze zahraničí to jsou turisté z Německa, Nizozemí, Polska a Slovenska. (Marketingový plán TRČR 2012-2017). Turisté jsou děleni do dvou cílových skupin:

- exkurzionisté přijíždějící pouze na jeden den,
- turisté, kteří zde stráví více než jeden den.

Převažují návštěvníci, kteří jezdí pouze na jeden den, bez přenocování. Aby se zvýšil počet turistů, kteří stráví svůj volný čas v tomto regionu více než jeden den, je zapotřebí nabízet takové služby, které by je přilákaly na více dní. Také by bylo nutné zlepšit dostupnost hromadné dopravy do míst s turistickými atraktivitami.

Nabídka ubytovacích zařízení je spíše zaměřena na rodiny a menší skupiny, které disponují středními či nižšími příjmy. Převažuje nabídka penzionů, apartmánů, ubytování v soukromí, kempů. Nenajdou se tu hotely vyšší kategorie, což značí neuspokojení poptávky návštěvníků s vyššími příjmy, kteří si chtějí dopřát dovolenou se širokou a bohatou nabídkou služeb. Chybí i ubytování pro větší skupiny lidí či pro tělesně hendikepované. Provozovatelé ubytovacích zařízení jsou závislí na příjezdech turistů v hlavní sezóně.

Tabulka č. 7: Počet hromadných ubytovacích zařízení v Českém ráji za rok 2012 a 2014

	2012	2014
Počet zařízení	220	193
Počet pokojů	3668	3241
Počet lůžek	10813	9711
Počet míst pro karavany a stany	2350	2125

Zdroj: Český statistický úřad, časové řady [online] 2015 [citace: 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/czso/cru-cr>

Tabulka č. 8: Počet hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie ubytování za rok 2012 a 2014

	2012	2014
Hotely *****	-	-
Hotely ****	6	6
Hotely ***	34	33
Hotely **	4	4
Hotely *	3	3
Hotely garni	3	2
Penziony	69	55
Kempy	25	24
Chatové osady	16	13
Turistické ubytovny	13	13
Ostatní	47	40
Celkem	220	193

Zdroj: Český statistický úřad, časové řady [online] 2015 [citace: 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/czso/cru-cr>

Celkový počet ubytovacích zařízení byl za rok 2014 celkem 193. Oproti roku 2012 počet zařízení, pokojů i míst pro karavany a stany mírně klesl. Hotely nejvyšší kategorie v tomto regionu nejsou zastoupeny. Nejvíce se zde nachází hotelů druhé kategorie, celkem 33. Nejvíce ubytovacích zařízení je formou penzionu, celkem 55. Nejméně je zde hotelů garni (hotely, které nabízí pouze snídaně).

Tabulka č. 9: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních za rok 2013 a 2015 podle jednotlivých měsíců

	2013		2015	
	Počet hostů	Počet přenocování	Počet hostů	Počet přenocování
Leden	6531	13 170	6355	11 180
Únor	7792	15 632	7199	11 889
Březen	7332	16 110	9151	14 269
Duben	10 884	24 018	14 642	27 422
Květen	18 921	45 806	24 446	51 072
Červen	26 797	60 999	29 235	64 979
Červenec	44 881	133 690	54 567	156 592
Srpen	43 811	122 148	52 271	144 732
Září	21 680	50 233	23 678	51 238
Říjen	10 484	21 503	12 285	21 195
Listopad	10 124	18 503	10 060	17 029
Prosinec	7308	13 988	7687	13 502
Celkem	216 545	535 790	251 576	584 917

Zdroj: Český statistický úřad, časové řady [online] 2015 [citace: 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/czso/cru-cr>

Český ráj má největší návštěvnost v letních měsících. Tabulka č. 9 ukazuje, že počet hostů i počet přenocování je za rok 2015 větší, než v roce 2013. V roce 2015 přenocovalo v regionu celkem 584 917 turistů. To je o 49 127 lidí více, než před dvěma lety. Nejvíce lidí zde bylo v červenci, celkem 54 567. Nejméně hostů bylo v

lednu, pouze 6 355. Provozovatelé ubytovacích zařízení jsou závislí na sezónnosti. Proto by měli nabízet takové služby, které by lákaly návštěvníky celoročně.

Podle výzkumu Czechtourism, který monitoroval návštěvnost v Českém ráji za rok 2014, byla předloňská sezóna obdobná jako minulá. Nebyl zaznamenán výrazný nárůst, ani pokles. Monitoring za rok 2014 byl proveden na 62 turistických místech a celkově navštívilo region 1 469 011 turistů. (Czechtourism, 2015)

Největší návštěvnost mělo Muzeum Škoda Auto v Mladé Boleslavi, celkem 185 409 turistů. Dále pak hrad Trosky, Prachovské skály nebo Zámecký resort v Dětenicích.

Tabulka č. 10: Návštěvnost památek a turistických atrakcí v Českém ráji za rok 2014

Název atraktivity	Počet návštěvníků
Středočeský kraj	
Škoda Auto Muzeum	185 409
Kosmonosy Loreta	2238
Valečov	18 110
Královéhradecký kraj	
Prachovské skály	120 000
Zámecký resort Dětenice	152 870
Hrad Kost	69 496
Valdštejnova lodžie	6364
Liberecký kraj	
Dlaskův statek	14 470
Pivovar Svijany	8500
Šťastná země	50 000
Vodní elektrárna Spálov	1176
Trosky	100 211

Zdroj: Český ráj [online] 2015 [citace: 2016-02-24]. Dostupné z : <http://www.cesky-raj.info/cs/region-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/navstevnost-pamatek-a-turisticky-ch-cilu-v-roce-2014.html>

Do tabulky č. 10 byly vybrány nejzajímavější atraktivity v Českém ráji. Monitoring je celkem ze tří krajů, které tvoří hranice regionu. Ve Středočeském kraji bylo nejvíce navštíveno Muzeum Škoda Auto. Mezi oblíbené patří i hrad Valečov, který navštívilo celkově 18 110 turistů. Zámecký resort Dětenice patří mezi nejnavštěvovanější atraktivity v Královéhradeckém kraji. Celkově ho navštívilo 152 870 turistů. Velká návštěvnost byla i na hradě Kost nebo v Prachovských skalách. V Libereckém kraji byly nejnavštěvovanější Trosky, celkem 100 211 návštěvníků. Dále také Dlaskův statek nebo pivovar Svijany.

Cestovní ruch je v Českém ráji rozvinutý. Existují však překážky, které brání jeho dalšímu a lepšímu rozvoji. Podle monitoringu CzechTourism je největší překážkou informovanost návštěvníků a malá propagace služeb prostřednictvím internetu. Dalším problémem je sezónnost. Provozovatelé by se měli zaměřit na určité cílové skupiny a rozšířit nabídku služeb o mimosezónní aktivity, které přilákají turisty také v zimních měsících. V oblasti dopravy je největším problémem nedostatek parkovacích míst a nekvalitní komunikace. Návštěvníci také méně využívají místní železniční a autobusovou dopravu. (CzechTourism, 2015)

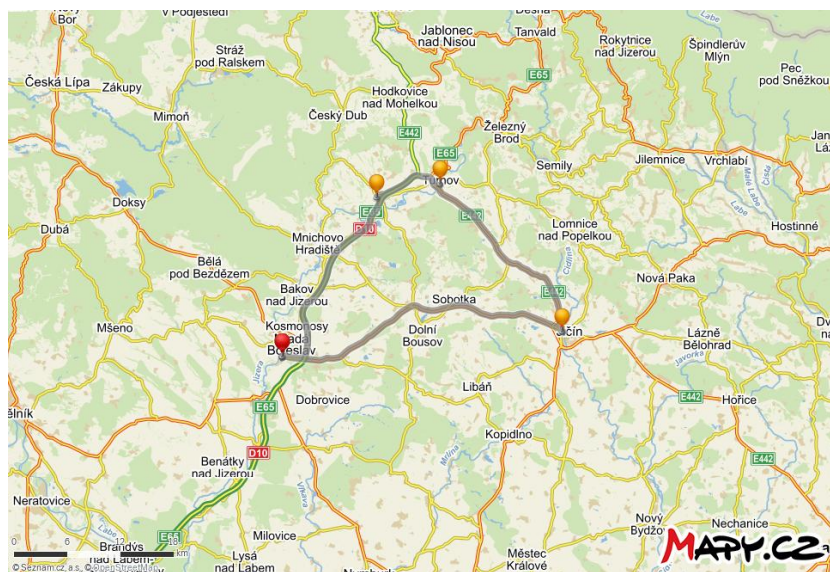
I přes tyto překážky se může region chlubit půvabnou krajinou a množstvím historických památek. Díky tomu se návštěvníci do Českého ráje rádi opět vrací.

8 Návrh turistické trasy zahrnující technické památky v regionu Český ráj

Návrh turistické trasy po Českém ráji bude zahrnovat i památky, které nejsou technického směru, ale také se řadí mezi významné památky v tomto regionu. Budou navrženy dvě turistické trasy, které se od sebe budou lišit v náročnosti (počet km), v obsahu programu a v možnosti ubytování. Výchozím bodem obou tras bude město Mladá Boleslav a pro dopravu bude využíván autobus, který bude určen pouze pro turisty.

První turistická trasa bude celkově dlouhá 96 km. Jedná se o jednodenní výlet, tedy bez ubytování. Nejedná se o nijak náročnou trasu. Přeprava turistů bude probíhat speciální autobusovou dopravou. Začínat se bude ráno v 8:45 v Mladé Boleslavi. Turista by měl být vybaven menším občerstvením (např. malý nápoj).

Obrázek č. 19 Turistická trasa I

Zdroj: Seznam. Dostupné z : <http://www.mapy.cz/>

8:45 sraz před muzeem Škoda Auto

9:00 MUZEUM ŠKODA AUTO

Muzeum nabízí celkem tři expozice - Tradice, Evoluce a Preciznost. Tradice návštěvníkovi vysvětluje značku Škoda a její vývoj. Evoluce se zabývá historií a zakladateli firmy a Preciznost představuje výrobu a restaurování vozů. Po předchozí domluvě lze také navštívit depozitář, kde se nachází sbírka sportovních vozů a vozů sériové výroby. Vstupné pro dospělé bez průvodce činí 70,- Kč a snížené vstupné je 35,- Kč. (Prohlídky s průvodcem je nutná rezervovat několik týdnů předem)

10:30 odjezd do pivovaru ve Svijanech

10:50 PIVOVAR SVIJANY

Jedná se o jeden z největších nezávislých pivovarů v České republice. Jeho pivo získalo řadu ocenění. Exkurzi bylo nutno rezervovat týden dopředu. V ceně je prohlídka pivovaru a ochutnávka piva. Celková délka prohlídky je jedna hodina. Vstupné pro dospělé činí 70,- Kč a snížené vstupné je 50,- Kč.

Po prohlídce bude následovat oběd v místní pivovarské restauraci, která nabízí klasickou českou kuchyni a 11 druhů točených piv.

13:00 odjezd do Turnova

13:15 TURNOV

Turnov je město, které je známé pro brusičství drahých kamenů. Významné je i v oblasti sportu. Ludvík Daněk zde překonal světový rekord v hodu diskem. Na jeho počest je každoročně pořádán Memoriál Ludvíka Daňka, který je známý po celém světě.

Prohlídka města začne procházkou. Jako první se navštíví Brusírna Josefa Valhy, kde se brousili imitace drahokamů. Objekt je v soukromém vlastnictví autodopravce, lze se tedy na něho podívat pouze zvenčí a vidět, kdysi významné místo brusičství. Další zastávkou bude Brusírna Františka Šlechty, která je též pro veřejnost nepřístupná. Návštěvníci si mohou bývalou brusírnu českých granátů prohlédnout pouze zvenčí.

Dále se bude pokračovat do centra města na Náměstí Českého ráje, kde sídlí Galerie Granát. Expozice seznámí návštěvníka s historií granátu, s jeho těžbou a bude zde i předvedena ukázka jeho broušení. Vstupné je zdarma. Viz příloha č. 7

15:15 odjezd do Jičína

15:45 JIČÍN

Jičín, často nazýván "městem pohádky" patří k nejvyhledávanějším místům v Českém ráji. Návštěva města začne necelé 2 km od Jičína u Lipové aleje, kterou nechal vysázet Albrecht z Valdštejna. Alej je asi 2 km dlouhá a její cesta vede k Valdštejnské lodžii, kam se dojde příjemnou procházkou. Lodžie nabízí návštěvníkům interaktivní výstavu, která je seznámí s historií stavby. Vstupné je dobrovolné. Viz příloha č. 8

16:45 přesun do centra Jičína

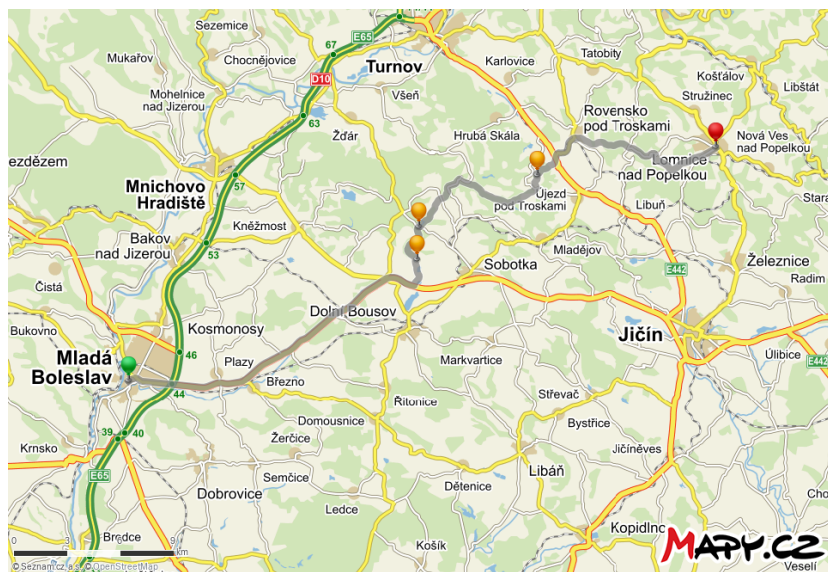
Z lodžie odveze turisty autobus do centra města. Zde bude následovat individuální volno. Lze ho využít k procházce po městě nebo k posezení v místních restauracích a kavárnách. Např. Restaurace U Dělové koule, vyhlášená mexická restaurace Casa De Piedra nebo Divá Bára.

19:00 odjezd autobusem z Jičína do Mladé Boleslavi

19:40 příjezd do Mladé Boleslavi

Druhá turistická trasa bude o něco náročnější. Celkem bude mít 151 km a pro turisty bude zajištěno ubytování v Lomnici nad Popelkou. Viz příloha č. 9

Obrázek č. 20 Turistická trasa II - 1. den

Zdroj: Seznam. Dostupné z: <http://www.mapy.cz/>

8:00 odjezd autobusem z Mladé Boleslavi

8:30 STŘEHOM

Trasa bude začínat v památkové zóně Střehom, kde se nachází významná technická památka, vodní mlýn. Mlýn je v soukromém vlastnictví, lze si ho tedy prohlédnout pouze zvenčí.

8:45 přesun **Plakánkem** necelé 3 km na hrad Kost

Cesta povede údolím, k vidění bude několik rybníků, různé skalní útvary i několik vodních pramenů.

9:45 HRAD KOST

Tento středověký hrad patří mezi nejvíce navštěvovaná místa v Českém ráji. Návštěvník si může vybrat ze dvou hlavních okruhů. První okruh se nazývá Rod Kinských v Čechách, trvá přibližně 60 minut a vstupné činí pro dospělé 120,- Kč, snížené vstupné je 80,- Kč. Druhý okruh je Středověká mučirna a trvá přibližně také 60 minut. Výše vstupného je stejná jako vstupné pro první okruh. Po prohlídce hradu bude následovat oběd v restauraci U Draka na nádvoří hradu a individuální volno. Turisté se mohou projít v okolní přírodě.

13:15 přesun autobusem na hrad Trosky

13:45 HRAD TROSKY

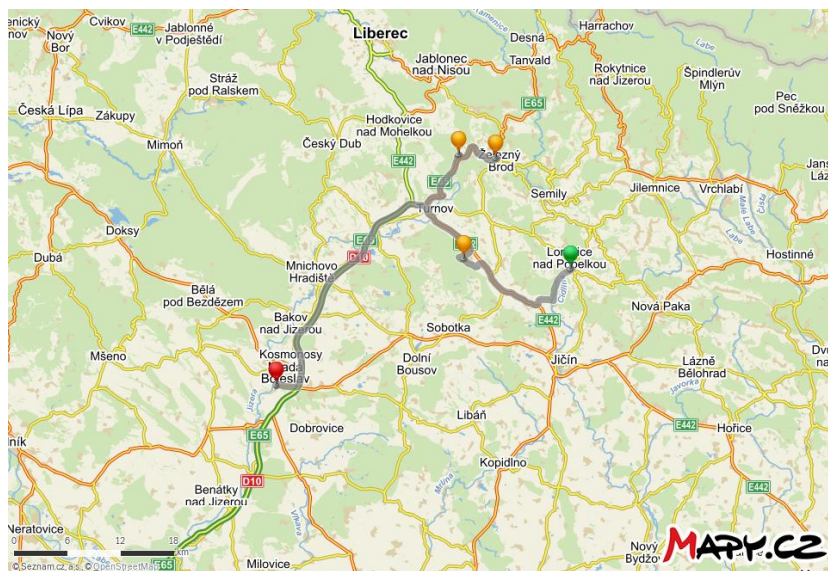
Zřícenina hradu Trosky se řadí mezi symboly tohoto regionu. Pro návštěvníky je zpřístupněna věž Baba, která umožňuje nádherný výhled do krajiny. Vstupné činí pro dospělé 70,- Kč a snížené vstupné je 45,- Kč.

14:45 přesun autobusem do Lomnice nad Popelkou

15:15 LOMNICE NAD POPELKOU

Toto město je známé pro svou průmyslovou výrobu. Nejznámější je výroba Lomnických sucharů. Po příjezdu do města bude následovat individuální volno. Ve městě lze navštívit muzeum a galerii, Husovo náměstí s morovým sloupem nebo barokní zámek. Ubytování bude zajištěno v pensionu Babylon. Cena za jednu noc včetně snídaně činí 470,- Kč za jedno lůžko a 770,- Kč za dvojlůžko.

Obrázek č. 21 Turistická trasa II - 2. den

Zdroj: Seznam. Dostupné z: <http://www.mapy.cz/>

8:15 odjezd z Lomnice nad Popelkou

8:45 HRUBÁ SKÁLA

V současné době slouží zámek jako hotel a restaurace. Turisté zde navštíví věž, která nabízí krásný výhled do okolí. Vstupné činí pro dospělé 40,- Kč a pro děti 20,- Kč. Po návštěvě vyhlídkové věže se bude pokračovat po červené turistické značce vedoucí k rozcestníku (asi 3 km), poté se dojde až k Adamovu loži, dále se bude pokračovat na Mariánskou vyhlídku (cesta tam i zpět cca 2 km). Nakonec se

turisté vrátí zpět k zámku, kde bude volno na oběd v restauraci na nádvoří. Viz příloha č. 10

13:00 odjezd do Železného Brodu

13:45 ŽELEZNÝ BROD

Po cestě do Železného Brodu bude možné vidět z autobusu opuštěnou budovu Cristallum ve Splzově, která vyráběla křišťálové sklo.

Autobus vysadí turisty na Malém náměstí. Zde bude následovat prohlídka Městského muzea, jehož expozice je zaměřena na sklářství v Železném Brodě a jeho okolí. Vstupné činí pro dospělé 25,- Kč a snížené vstupné je za 15,- Kč.

14:15 přesun k vodní elektrárně

14:25 MALÁ VODNÍ ELEKTRÁRNA ŽELEZNÝ BROD

Turisté si prohlédnou vodní elektrárnu, která získala několik ocenění jako Stavba roku.

14:45 odjezd autobusem na Malou Skálu

15:00 MALÁ SKÁLA

Po červené turistické značce se půjde pěšky na skalní hrad Vranov (cca 0,5 km). Odtud se nabízí pohled na Suché Skály. Vstupné činí pro dospělé 50,- Kč a snížené vstupné je 30,- Kč.

16:00 cesta zpět do obce

16:15 BOUČKŮV STATEK

Proběhne osobní volno. Turisté mohou navštívit Galerii českého umění, jejíž expozice nabízí sbírku obrazů a informace o historii Maloskalska. Vstupné činí pro dospělé 40,- Kč a snížené vstupné je za 20,- Kč. Ostatní mohou jít na občerstvení do restaurace v přízemí statku.

19:00 odjezd autobusem zpět do Mladé Boleslavi

19:40 příjezd do Mladé Boleslavi

8.1 Shrnutí

Obě turistické trasy nabízejí rozmanitý program. Turista má na výběr ze dvou tras. První trasa je méně náročnější a obsahuje návštěvu několika technických památek (Muzeum Škoda Auto, Pivovar Svijany, obor sklářství v Turnově). Druhá

trasa zahrnuje více pěší turistiky po přírodě Českého ráje. Je rozdělena do dvou dnů a pro turisty je zajištěno ubytování v Lomnici nad Popelkou. V programu je návštěva hradů Kost a Trosky, pěší turistika po okolí Hrubé Skály i návštěva vodní elektrárny v Železném Brodě.

Trasy byly sestaveny tak, aby nabídly co nejatraktivnější místa Českého ráje. Vstupné u památek je v příznivé výši. Do Galerie Granát v Turnově je vstupné zdarma.

Pokud by region měl více finančních prostředků na opravu nefunkčních technických památek, přilákalo by to do Českého ráje více návštěvníků.

9 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat cestovní ruch v České republice, popsat jeho vývoj a faktory, které ovlivňují jeho další rozvoj. Charakteristika byla spojena se zaměřením na technické památky a s nalezením vhodného využití v cestovním ruchu. Hlavní částí práce bylo charakterizovat Český ráj, popsat cestovní ruch v tomto regionu a uvést jeho nejvýznamnější atraktivitu. Další částí bylo navrhnout turistickou trasu, která zahrnovala nejen technické památky, ale i další významné památky Českého ráje.

Byly navrženy dvě turistické trasy, ze kterých si budou moci návštěvníci vybrat. Trasy je seznámí nejen s technickými památkami a dalšími významnými a hojně navštěvovanými místy, ale také je seznámí s regionem, který stojí za jeho návštěvu. Aby se zvýšil počet turistů v Českém ráji, je zapotřebí zlepšit nabízené služby a zaměřit se na větší a lepší propagaci regionu. Důležité je také zlepšit místní infrastrukturu a vybudovat více parkovacích míst se zázemím. Region by se měl začít zaměřovat i na větší skupiny lidí, či lidi s tělesným postižením. Po odstranění těchto nedostatků by se cestovní ruch v dané oblasti zlepšil.

Hlavním důvodem nevyužitelnosti technických památek je nedostatek finančních prostředků na jejich opravy. Mnoho z nich je v databázi Brownfieldů, díky které se dočkají nového využití, ale většinou ne v oblasti, pro kterou byly vybudovány. Zachování technických památek je důležité, neboť jsou významnou součástí naší historie. Zlepšení jejich stavu by vedlo ke zvýšení jejich oblíbenosti mezi turisty a k větší návštěvnosti těchto památek.

10 Seznam použité literatury

- CZECHTOURISM 2014.** *Bariéry cestovního ruchu.* Praha : CzechTourism, 2014. ISBN 978-80-87109-45-8.
- HLUŠIČKOVÁ, H. a kol. aut. 2004.** *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. díl.* Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-160-4.
- HLUŠIČKOVÁ, H. a kol. aut. 2003.** *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. díl.* Praha : Libri, 2003. ISBN 80-7277-045-4.
- HLUŠIČKOVÁ, H. a kol. aut. 2002.** *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II. díl.* Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-044-6.
- HLUŠIČKOVÁ, H. a kol. aut. 2001.** *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. díl.* Praha : Libri, 2001. ISBN 80-7277-043-8.
- HORNER, S., SWARBROOKE, J. a REZEK, J. 2003.** *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času.* Praha : Grada, 2003. ISBN 80-247-0202-9.
- KOLEKTIV AUTORŮ 2006.** *Špalíček turistických zajímavosti Česka.* Praha : Kartografie, 2006. ISBN 80-7011-892-X.
- PROCHÁZKA, Jan Svatopluk.** *Ochrana přírody a přírodních památek.* Praha: Český Čtenář, 1926.
- RYGLOVÁ, K., BURIAN, M. a VAJČNEROVÁ, I. 2011.** *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi.* Praha : Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3.
- SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ 2001.** *Analýza potencionálu území turistického regionu Český ráj.* Praha : DHV ČR, 2001.
- ŠKODA AUTO MUSEUM :** *Muzeum plné zážitků.* Mladá Boleslav : Škoda Auto Muzeum, /200-/-.
- TUREK, J. a kol. aut. 2007.** *Český ráj.* Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-2022-7.
- VYSTOUPIL, J. a kol. 2006.** *Atlas cestovního ruchu České republiky.* Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006. ISBN 80-239-7256-1.

11 Internetové odkazy

- Statistika a my.** *Kolik vydělává tuzemský cestovní ruch.* [online] 2015 [citace: 2016-02-01.] Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/4/kolik-vydelava-cestovni-ruch>
- CzechTourism.** *Nejnavštěvovanější turistické cíle roku 2013.* [online] 2014 [citace: 2016-02-01.] Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-roku-2013/>
- ČT 1.** *Frydek Místek hledá využití historických textilních závodů.* [online] 2016 [citace: 2016-02-03.] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1679791-frydek-mistek-hleda-vyuziti-historickyh-textilnich-zavodu>
- ČTK.** *Obnova sklářské chalupy.* [online] 2016 [citace: 2016-02-05.] Dostupné z: <http://www.magazin.ceskenoviny.cz/zpravy/obnova-sklarske-chalupy-v-jizerskych-horach-zacne-po-zime/1308459>
- TOP výlet.** *Kristiánov - Památník sklářství.* [online] 2008 [citace: 2016-02-05.] Dostupné z: <http://www.topvylety.cz/index.php>
- PROKOPOVÁ, M.** *Nádraží Martinice.* [online] 2016 [citace: 2016-02-05.] Dostupné z: <http://www.liberec.idnes.cz/vlak-zeleznice-nadrazi-ceske-drahy-szdc-rekonstrukce-modernizace-1cc-/liberec-zpravy.aspx>
- ŽELPAGE.** *Nejkrásnější nádraží ČR 2011.* [online] 2011 [citace: 2016-02-05.] Dostupné z: <http://www.zelpage.cz/clanky/nejkrasnejsi-nadrazi-cr-2011>
- VYSTOUPIL, J. a kol.** *Vývoj cestovního ruchu v ČR a jeho prostorové organizace v letech 1990-2009. Urbanismus a územní rozvoj.* [online] 2010 [citace: 2016-02-06.] Dostupné z: http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2010/2010-05/12_vyvoj%20cestovniho.pdf
- TRIOBO.** *Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení.* [online] 2015 [citace: 2016-02-06.] Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/cestovniruch/rocenka-2013/7_121-navstevnost-hromadnych-ubytovacich-zarizeni
- TRIOBO.** *Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení.* [online] 2015 [citace: 2016-02-06.] Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/cestovniruch/rocenka-2013/8_122-navstevnost-hromadnych-ubytovacich-zarizeni
- TRIOBO.** *Příjezdový cestovní ruch.* [online] 2015 [citace: 2016-02-06.] Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/rocenka-2013/12_13-prijezdovy-cestovni-ruch

TRIOBO. *Výjezdový a domácí cestovní ruch.* [online] 2015 [citace: 2016-02-07.] Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/rocenka-2013/15_14-vyjezdovy-a-domaci-cestovni-ruch

TRIOBO. *Výjezdový a domácí cestovní ruch.* [online] 2015 [citace: 2016-02-07.] Dostupné z: http://www.webview.triobo.com/rocenka-2013/17_142-vyjezdovy-a-domaci-cestovni-ruch

CzechTourism. *Trosky.* [online] 2015 [citace: 2016-02-07.] Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/c/trosky-castle/>

Kost Hrad. *Hrad Kost.* [online] 2013 [citace: 2016-02-07.] Dostupné z: <http://www.kost-hrad.cz/fotogalerie/hrad-kost/exterier-hradu.htm>

Český ráj. *Státní zámek Sychrov.* [online] 2013 [citace: 2016-02-08.] Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/1046-statni-zamek-sychrov.html>

Český ráj. *Skalní města a útvary.* [online] 2013 [citace: 2016-02-08.] Dostupné z: http://www.cesky-raj.info/cs/pamatky-a-zajimavosti/skalni-mesta-a-utvary.html#dr_view_style=full;skat=28;r=

Jičín. *Vyhličky v Prachovských skalách.* [online] 2016 [citace: 2016-02-08.] Dostupné z: [://www.jicin.org/dr-cs/1045-vyhlicky-v-prachovskych-skalach.html](http://www.jicin.org/dr-cs/1045-vyhlicky-v-prachovskych-skalach.html)

iTras. *Hruboskalsko.* [online] 2016 [citace: 2016-02-08.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/hruboskalsko/galerie/15786/>

Fototuristika. *Drábské světničky.* [online] 2011 [citace: 2016-02-10.] Dostupné z: <http://www.fototuristika.cz/tips/detail/209>

Muzeum Turnov. *Dlaskův statek.* [online] 2016 [citace: 2016-02-10.] Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/dlaskuv-statek/>

Město Jičín. *Lodžije a alej.* [online] 2016 [citace: 2016-02-10.] Dostupné z: <http://www.mesto-jicin.cz/lodzije-a-alej.php>

Craj. *Semtínská lípa.* [online] 2009 [citace: 2016-02-10.] Dostupné z: <http://www.craj-ops.craj.cz/gallery.php>

iTras. *Rybník Věžák.* [online] 2016 [citace: 2016-02-10.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/rybnik-vezak/galerie/15756/>

Českolipsko. *Železniční most u Sychrova.* [online] 2016 [citace: 2016-02-15.] Dostupné z: <http://www.ceskolipsko.info/dr-cs/1131-zeleznicni-most-u-sychrova.html>

Brownfieldy. *Seznam Brownfieldů.* [online] 2008 [citace: 2016-02-15.] Dostupné z: <http://www.brownfieldy.cz/seznam-brownfieldu/>

Českolipsko. *Panský pivovar pod Hrubou Skálou.* [online] 2016 [citace: 2016-02-15.] Dostupné z: <http://www.ceskolipsko.info/dr-cs/13825-pansky-pivovar-pod-hrubou-skalou.html>

Sklárna Harrachov. *Muzeum skla.* [online] 2016 [citace: 2016-02-15.] Dostupné z: <http://www.sklarnaharrachov.cz/muzeum/>

Liberecký kraj. *Automatický mlýn a mechanická tkalcovna v Přepěřích.* [online] 2016 [citace: 2016-02-15.] Dostupné z: <http://www.liberecky-kraj.cz/dr-cs/13854-automaticky-mlyn-a-mechanicka-tkalcovna-v-Preperich.html>

Pohřební služba Semily. *Krematorium.* [online] 2016 [citace: 2016-02-15.] Dostupné z: <http://www.pohrebnisluzbasemily.cz/cs/>

Rodinné výlety. *Škoda Auto Muzeum.* [online] 2009 [citace: 2016-02-19.] Dostupné z: <http://www.rodinnevylety.cz/kam-s-detmi/muzeum/skoda-auto-muzeum>

Český ráj. *Program rozvoje.* [online] 2012 [citace: 2016-02-19.] Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/filemanager/pdf-viewer/index.php>

Český statistický úřad. *Cestovní ruch - časové řady.* [online] 2015 [citace: 2016-02-23.] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/czso/cru-cr>

CzechTourism. *Český ráj 2014.* [online] 2014 [citace: 2016-02-23.] Dostupné z: http://www.monitoring.czechtourism.cz/CzechTourism/res/leto2014/Cesky_raj_Leto-2014_CZ.pdf

Český ráj. *Návštěvnost památek.* [online] 2015 [citace: 2016-02-24.] Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/cs/region-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/navstevnost-pamatek-a-turisticky-cilu-v-roce-2014.html>

Seznam. *Mapy.* [online] 2016 [citace: 2016-02-24.] Dostupné z: <http://www.mapy.cz/>

CzechTourism. *Turistické regiony České republiky.* [online] 2013 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/>

Český ráj. *Mapa s památkami Českého ráje.* [online] 2016 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.cesky-raj.webz.cz/obraz/mapa.jpg>

Český ráj dětem. *Babákův mlýn.* [online] 2016 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.ceskyrajdetem.cz/dr-cs/13747-babakuv-mlyn.html>

Vodní mlýny. *Mikoláškův mlýn.* [online] 2012 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.vodnimlyny.cz/mlyny/mlyn/337-mikolaskuv-mlyn>

Vodní mlýny. *Mlýn Dubecko.* [online] 2012 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.vodnimlyny.cz/mlyny/mlyn/1557-mlyn-dubecko>

Vodní mlýny. *Střehomský mlýn.* [online] 2012 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.vodnimlyny.cz/mlyny/mlyn/83>

Muzeum. *Pivovar Nová Paka.* [online] 2008 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.muzeum.cz/cz/infocentrum/tipy-na-vylety/pivovar-nova-paka-13.html>

Pivní info. *Pivovar Klášter.* [online] 2008 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.pivni.info/pivovary/stredocesky-kraj/245-pivovar-klaster.html>

Průmysl. *Výrobní závod Škoda Auto.* [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.prumysl.cz/dvanact-milionu-automobilu-ze-zavodu-mlada-boleslav/>

Museum. *Škoda Muzeum.* [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.museum.skoda-auto.com/museum>

Museum Škoda Auto. *Muzeum.* [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.museum.skoda-auto.cz/muzeum/nase-vozy/>

Autorevue. *Škoda Vision S.* [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.autorevue.cz/skoda-vision-s-odhalena-hybridni-suv-naznacuje-podobu-kodiaqu>

Turistika. *Turnov.* [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.turistika.cz/fotogalerie/65336/turnov-vstupni-brana-do-ceskeho-raje>

Jizerky. *Galerie Granát.* [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.jizerky.cz/dr-cs/979-galerie-granat-turnov.html>

Český ráj dětem. *Pohádkový Jičín.* [online] 2012 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.ceskyrajdetem.cz/cs/za-filmem-a-pohadkou-do-ceskeho-raje/pohadkovy-jicin/>

iTras. *Letohrádek Valdštejnská loďie.* [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/prechod-ceskeho-raje/galerie/15054/>

iTras. *Rybník Obora.* [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/cesky-raj/galerie/15333/>

iTras. *Hrad Kost.* [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/udoli-plakanek/galerie/14993/>

Foto z letadla. *Letecké snímky Hrubá Skála.* [online] 2008 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.fotozletadla.cz/letecke-snimky/letecke-snimky-hruba-skala>

Vezb. *Vodní elektrárna.* [online] 2014 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.vezb.cz/cz/galerie/dokoncena-stavba/>

icot. *Malá Skála.* [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.icot.cz/mala-skala-hleda-provozovatele-hradu-v-ceskem-rajji/>

Turistika. *Boučkův statek.* [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.turistika.cz/fotogalerie/37883/mala-skala-infocentrum-bouckuv-statek#355377>

12 Seznam zkratek

apod.	a podobně
cca	cirka
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
Kč	koruna česká
km	kilometr
m	metrů
mil.	milióny
např.	například
popř.	popřípadě
stol.	století
tis.	tisíce

13 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Návštěvnost turistických cílů - TOP 10 technické památky 2013 (v tis.)...21	
Tabulka č. 2: Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v České republice (v mil. osob) za období 2010-2013.....25	
Tabulka č. 3: Počet příjezdů do hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu v krajích za rok 201326	
Tabulka č. 4: Podíly výdajů zahraničních turistů spojené s návštěvou České republiky (v %)27	

Tabulka č. 5: Delší cesty rezidentů do zahraničí dle cílové destinace v roce 2013 (%) ...	28
Tabulka č. 6: Delší tuzemské cesty rezidentů České republiky dle krajů v letech 2012 a 2013 (v tis.).....	30
Tabulka č. 7: Počet hromadných ubytovacích zařízení v Českém ráji za rok 2012 a 2014	51
Tabulka č. 8: Počet hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie ubytování za rok 2012 a 2014	51
Tabulka č. 9: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních za rok 2013 a 2015 podle jednotlivých měsíců.....	52
Tabulka č. 10: Návštěvnost památek a turistických atraktivit v Českém ráji za rok 2014	53

14 Seznam grafů

Graf č. 1: Struktura zaměstnanosti v cestovním ruchu podle odvětví v roce 2013 (v %)...	14
Graf č. 2: Delší cesty rezidentů do zahraničí dle cílové destinace v roce 2013 (v%)	29

15 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Kristiánov-Památník sklářství.....	22
Obrázek č. 2 Martinice v Krkonoších.....	23
Obrázek č. 3 Hrad Trosky	34
Obrázek č. 4 Hrad Kost	35
Obrázek č. 5 Státní zámek Sychrov.....	35
Obrázek č. 6 Vyhlídky v Prachovských skalách	36
Obrázek č. 7 Zámecká vyhlídka	37
Obrázek č. 8 Drábské světničky	37
Obrázek č. 9 Dlaskův statek	38
Obrázek č. 10 Valdštejnská lodžie	39
Obrázek č. 11 Bývalá Semtínská lípa.....	40
Obrázek č. 12 Věžický rybník	40
Obrázek č. 13 Železniční most u Sychrova	43
Obrázek č. 14 Panský pivovar pod Hrubou Skálou.....	44
Obrázek č. 15 Muzeum skla	46

Obrázek č. 16 Automatický mlýn a mechanická tkalcovna v Přepěřích	47
Obrázek č. 17 Krematorium Semily	48
Obrázek č. 18 Škoda Auto Muzeum.....	49
Obrázek č. 19 Turistická trasa I.....	55
Obrázek č. 20 Turistická trasa II - 1. den	57
Obrázek č. 21 Turistická trasa II - 2. den	58

16 Příloha

Příloha č. 1 Mapa České republiky s významnými technickými památkami.....	I
Příloha č. 2 Turistické regiony České republiky	II
Příloha č. 3 Obrázková mapa s památkami v Českém ráji	II
Příloha č. 4 Vodní mlýny.....	III
Příloha č. 5 Pivovary	V
Příloha č. 6 Škoda Auto Mladá Boleslav.....	VI
Příloha č. 7 Turnov	VIII
Příloha č. 8 Jičín	IX
Příloha č. 9 Atraktivita v II. turistické trase	X
Příloha č. 10 Atraktivita v II. turistické trase - 2. den	XI

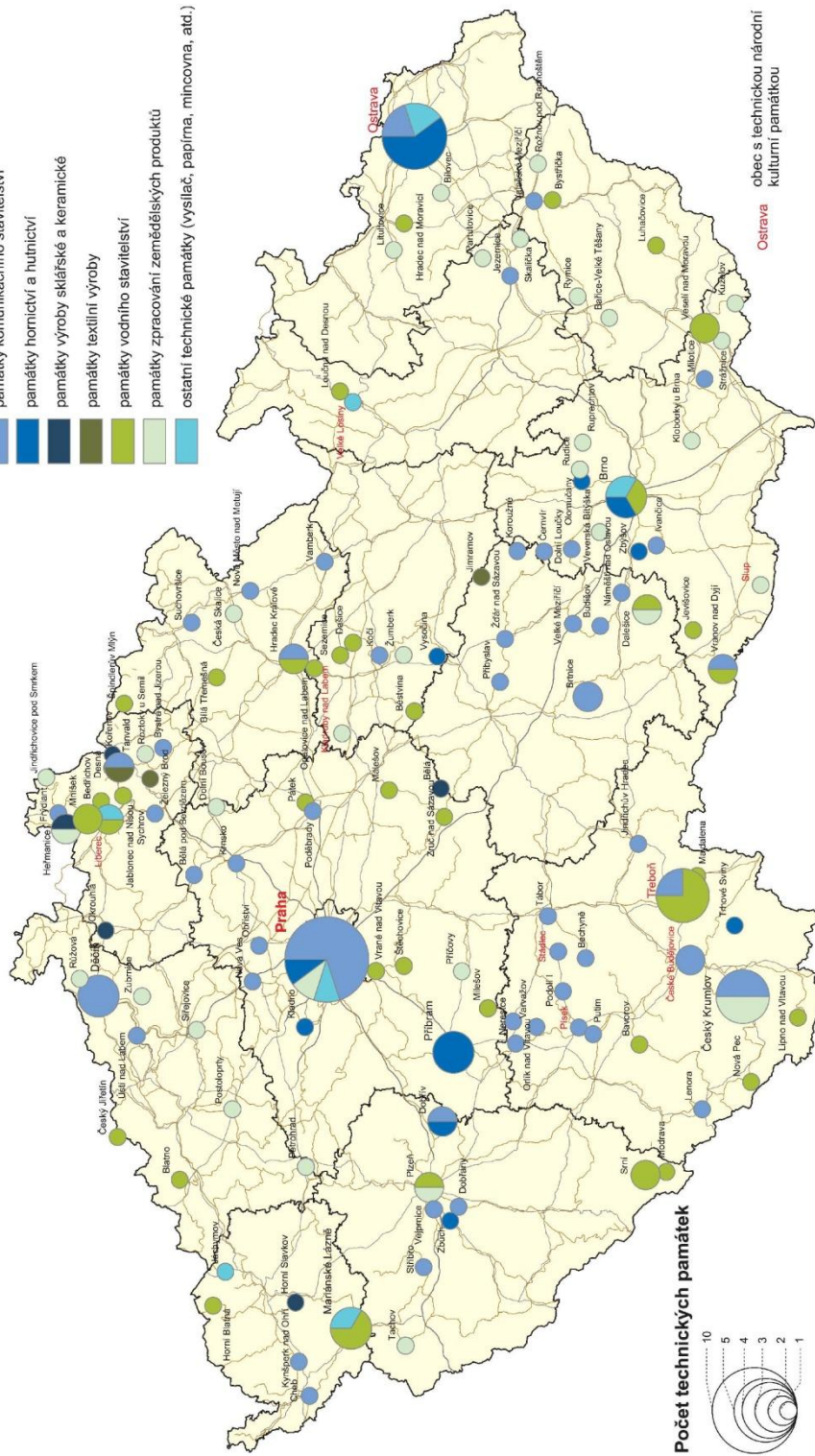
Příloha č. 1 Mapa České republiky s významnými technickými památkami

VÝZNAMNÉ TECHNICKÉ PAMÁTKY

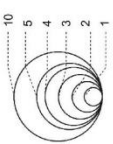

Legenda

- památky komunikačního stavitelství
- památky hornictví a hutnictví
- památky výroby sklářské a keramické
- památky textilní výroby
- památky vodního stavitelství
- památky zpracování zemědělských produktů
- ostatní technické památky (vysílač, papírna, mincovna, atd.)

Počet technických památek

Zdroj dat: NPÚ, 2005

Mapový podklad: ArcČR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
 Tematický obsah: ESF MU BRNO

Ostrava obec s technickou národní kulturní památkou

Zdroj: Atlas cestovního ruchu ČR, Vystoupil a kol. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006

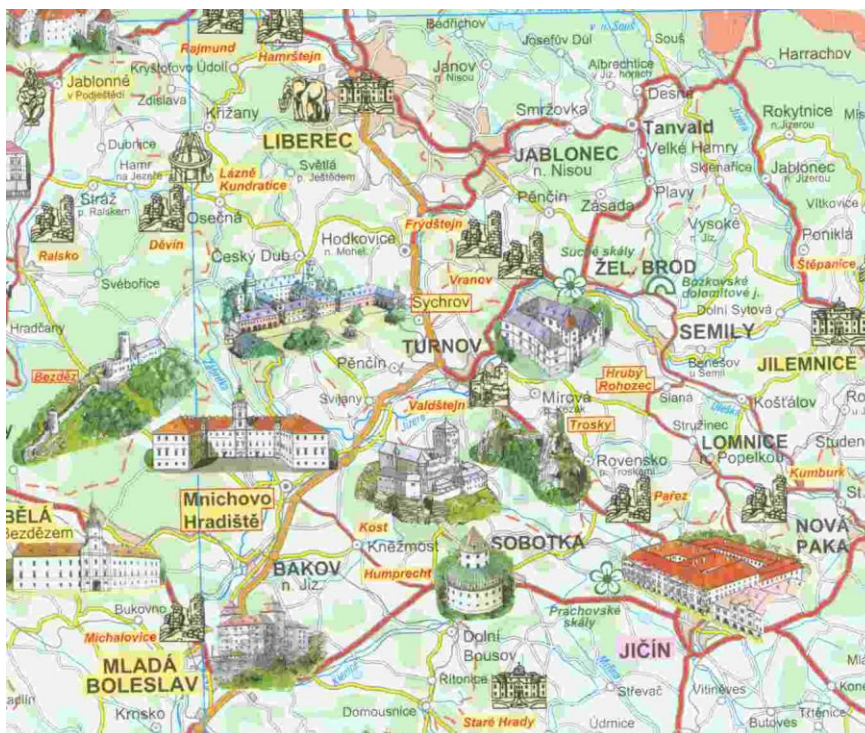
Příloha č. 2 Turistické regiony České republiky

Turistické regiony České republiky

Zdroj: Old.czechtourism. *Turistické regiony České republiky*. [online] 2013 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/>

Příloha č. 3 Obrázková mapa s památkami v Českém ráji

Zdroj: Český-ráj. *Mapa s památkami Českého ráje*. [online] 2016 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.cesky-raj.webz.cz/obraz/mapa.jpg>

Příloha č. 4 Vodní mlýny

Babákův mlýn

Zdroj: Český ráj dětem. *Babákův mlýn*. [online] 2016 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.ceskyrajdetem.cz/dr-cs/13747-babakuv-mlyn.html>

Mikoláškův mlýn

Zdroj: Vodní mlýny. *Mikoláškův mlýn*. [online] 2012 [citace: 2016-02-29.] Dostupné z: <http://www.vodnimlyny.cz/mlyny/mlyn/337-mikolaskuv-mlyn>

Mlýn Dubecko

Zdroj: Vodní mlýny. *Mlýn Dubecko*. [online] 2012 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.vodnimlyny.cz/mlyny/mlyn/1557-mlyn-dubecko>

Střehomský mlýn

Zdroj: Vodní mlýny. *Střehomský mlýn*. [online] 2012 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.vodnimlyny.cz/mlyny/mlyn/83>

Příloha č. 5 Pivovary

Pivovar Nová Paka

Zdroj: Muzeum. *Pivovar Nová Paka*. [online] 2008 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.muzeum.cz/cz/infocentrum/tipy-na-vylety/pivovar-nova-paka-13.html>

Pivovar Klášter

Zdroj: Pivní info. *Pivovar Klášter*. [online] 2008 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.pivni.info/pivovary/stredocesky-kraj/245-pivovar-klaster.html>

Příloha č. 6 Škoda Auto Mladá Boleslav

Areál Škoda Auto

Zdroj: Průmysl. *Výrobní závod Škoda Auto*. [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.prumysl.cz/dvanact-milionu-automobilu-ze-zavodu-mlada-boleslav/>

Škoda Auto Muzeum

Zdroj: Museum. *Škoda Muzeum*. [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.museum.skoda-auto.com/museum>

L&K kolo Slavia 1899

Zdroj: Museum Škoda Auto. *Muzeum*. [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.museum.skoda-auto.cz/muzeum/nase-vozy/>

L&K Voiturette typ A 1906

Zdroj: Museum Škoda Auto. *Muzeum*. [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.museum.skoda-auto.cz/muzeum/nase-vozy/>

Škoda Vision S

Zdroj: Autorevue. *Škoda Vision S*. [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.autorevue.cz/skoda-vision-s-odhalena-hybridni-suv-naznacuje-podobu-kodiaqu>

Příloha č. 7 Turnov

Náměstí Českého ráje

Zdroj: Turistika. *Turnov*. [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.turistika.cz/fotogalerie/65336/turnov-vstupni-brana-do-ceskeho-raje>

Galerie Granát

Zdroj: Jizerky. *Galerie Granát*. [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.jizerky.cz/dr-cs/979-galerie-granat-turnov.html>

Příloha č. 8 Jičín

Valdštejnovo náměstí

Zdroj: Český ráj dětem. *Pohádkový Jičín*. [online] 2012 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.ceskyrajdetem.cz/cs/za-filmem-a-pohadkou-do-ceskeho-raje/pohadkovy-jicin/>

Valdštejnská lodžie

Zdroj: itras. *Letohrádek Valdštejnská lodžie*. [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/prechod-ceskeho-raje/galerie/15054/>

Příloha č. 9 Atraktivity v II. turistické trase

Plakánek

Zdroj: itras. *Rybník Obora*. [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/cesky-raj/galerie/15333/>

Hrad Kost

Zdroj: itras. *Hrad Kost*. [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.itras.cz/udoli-plakanek/galerie/14993/>

Příloha č. 10 Atraktivita v II. turistické trase - 2. den

Hrubá Skála

Zdroj: Foto z letadla. *Letecké snímky Hrubá Skála*. [online] 2008 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.fotozletadla.cz/letecke-snimky/letecke-snimky-hruba-skala>

Malá vodní elektrárna Železný Brod

Zdroj: Vezb. *Vodní elektrárna*. [online] 2014 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.vezb.cz/cz/galerie/dokoncena-stavba/>

Malá Skála - Vranov

Zdroj: icot. *Malá Skála*. [online] 2015 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.icot.cz/mala-skala-hleda-provozovatele-hradu-v-ceskem-raji/>

Boučkův statek

Zdroj: Turistika. *Boučkův statek*. [online] 2016 [citace: 2016-03-01.] Dostupné z: <http://www.turistika.cz/fotogalerie/37883/mala-skala-infocentrum-bouckuv-statek#355377>